

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Bakalářský studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

ILEGÁLNÍ PŘEKRAČOVÁNÍ STÁTNÍCH HRANIC

ILLEGAL TRESPASSING OF THE BORDERS

Autor:

Jaromír Habr
Lučany nad Nisou 263
46871 Lučany nad Nisou

Podpis autora:_____

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jitka Pejřimovská

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
72	0	0	0	40	14 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne 27.dubna 2008

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 27.dubna 2008

Podpis: _____

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Jitce Pejřimovské za její odborné vedení a za její rady při zpracování této bakalářské práce.

Dále bych rád touto cestou poděkoval své ženě Jaroslavě Habrové za její podporu po dobu celého studia a zejména potom při psaní bakalářské práce.

Název bakalářské práce: ILEGÁLNÍ PŘEKRAČOVÁNÍ STÁTNÍCH HRANIC

Název bakalářské práce: *ILLEGAL TRESPASSING OF THE BORDERS*

Jméno a příjmení autora: Jaromír Habr

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2007/2008

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jitka Pejřimovská

R e s u m é

Bakalářská práce se zabývala problematikou nelegální migrace, zejména nelegálního překračování státních hranic a nelegálního pobytu cizinců na území České republiky. Jejím cílem bylo seznámit čtenáře s organizací ochrany státních hranic před rokem 1989, v letech 1989 – 2007 a po vstupu České republiky do Schengenského prostoru, s problematikou nelegální migrace a s ohrožením migranty a jejich páchání TČ a přestupků na území ČR. V jednotlivých podkapitolách potom byly uváděny případy z praxe

Klíčová slova: migrace, nelegální migrace, nelegální překračování státních hranic, nelegální pobyt, státní hranice, Evropská unie, Schengenský prostor, Služba cizinecké a pohraniční policie, Služba cizinecké policie

S u m m a r y

The bachelor thesis dealt with problems of illegal migration mainly with illegal state border crossing and illegal residence of foreigners in the Czech republic. Its aim was to inform readers about the organization of protective gear state border before 1989, in the years 1989-2007 and after entry of the Czech republic to the Schengen territory, about problems of illegal migration and about threaty migrants, their committing crimes and offenses in the Czech republic. After then were in the single captures mentioned examples of practice.

Keywords: migration, illegal migration, illegal state bordur crossing, state border, Europe union, Schengen territory, Service foreigner and border police, Service foreigner police.

Zkratky uvedené v bakalářské práci:

ČR – Česká republika

SRN – Spolková republika Německo

NSR – Německá spolková republika (bývalé „západní“ Německo)

RP – Republika Polsko

EU – Evropská unie

EHP – Evropský hospodářský prostor

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

SIS – Schengenský informační systém

Sche – Schengen

SchP – Schengenský prostor

UNHRC – Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

PČR – Policie České republiky

SCPP – Služba cizinecké a pohraniční policie

SCP – Služba cizinecké policie

Obl.Ř SCPP – Oblastní ředitelství Služby cizinecké a pohraniční policie

Obl.Ř SCP – Oblastní ředitelství Služby cizinecké policie

OPP – Oddělení pohraniční policie

RCPP – Referát cizinecké a pohraniční policie

OCP – Oddělení cizinecké policie

ICP – Inspektorát cizinecké policie

SH – Státní hranice

HP – Hraniční přechod

TS – Turistická stezka

PSG – Placówka Straze Granicznej

SG – Straz Graniczna

např. – například

Obsah

Obsah.....	1
1 ÚVOD	10
2 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH POJMŮ V KONTEXTU PRAXE	12
2.1 Migrace.....	12
2.1.1 Primární a sekundární migrace.....	14
2.1.2 Vnitřní a vnější migrace	14
2.1.3 Dobrovolná a nedobrovolná migrace	14
2.1.4 Nelegální migrace	15
2.1.5 Legální migrace.....	16
2.1.6 Imigrace.....	17
2.1.7 Emigrace.....	18
2.2 Státní hranice.....	18
2.2.1 Státní hranice České republiky.....	19
2.2.1.1 Vstup České republiky do Evropské unie	20
2.2.1.2 Vstup České republiky do Schengenského prostoru.....	22
2.3 Hraniční přechod, turistická stezka, hraniční kontrola a Schengenský prostor	24
2.3.1 Hraniční přechod	24
2.3.2 Turistická stezka.....	26
2.3.3 Hraniční kontrola.....	26
2.3.4 Schengenský prostor	26
2.4 Koordinační místo - SIRENE.....	28
2.5 UNHCR (Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky).....	28
2.6 Informační systémy jako zdroj informací migrujících cizinců	28
2.6.1 Schengenský informační systém (SIS /SISone4all/)	28
2.6.2 Systém porovnávání otisků prstů - EURODAC.....	29
2.6.3 Systém srovnávání otisků prstů - AFIS.....	29
2.7 Národ, etnikum, menšina, členské a třetí státy.....	31
2.8 Současné postavení cizinců v České republice	33
2.8.1 Cizinec.....	33
2.8.2 Azylant	33
2.8.3 Uprchlík, utečenec, běženeček.....	34
2.9 Bezpečná země původu a bezpečná třetí země	34
2.9.1 Bezpečná země původu	34
2.9.2 Bezpečná třetí země	35
2.10 Cestovní doklady a víza	35
2.10.1 Cestovní doklad	35
2.10.2 Vízum	36
2.10.2.1 Krátkodobé vízum.....	36
2.10.2.2 Dlouhodobá víza	37
2.10.2.3 Jednotná schengenská víza.....	37
2.11 Převaděčství a převaděč	38
2.12 Správní a soudní vyhoštění	38
2.12.1 Správní vyhoštění.....	38
2.12.2 Soudní vyhoštění	40
2.13 Agrese, násilí, rasismus, xenofobie.....	41
2.14 Marginalizace a asimilace	43

3 HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY STÁTNÍCH HRANIC A MIGRACE V OBDOBÍ 1945 - 2008.....	44
3.1 Organizace ochrany státních hranic	44
3.1.1 Ostraha státních hranic před rokem 1989	44
3.1.2 Ostraha státních hranic 1989 - 2007	46
3.1.3 Ostraha státních hranic po vstupu České republiky do Schengenu – dobrý krok či nikoliv?.....	48
3.1.4 Organizace Oblastního ředitelství Ústí nad Labem.....	52
3.2 Vývoj a úroveň migrace v České republice	55
3.2.1 Migrace 1989 – 2006.....	55
3.2.2 Vývoj nelegální migrace 1989 – 2007	55
4 AZYLANTI A JEJICH ŠANCE V ČESKÉ REPUBLICE	57
5 POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	58
6 DELIKVENCE CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	59
6.1 Nelegální překračování státních hranic ČR.....	59
6.1.1 Nedovolené překročení státních hranic za účelem turistiky.....	60
6.1.2 Nedovolené překročení státních hranic za účelem nelegální výdělečné činnosti ...	61
6.1.3 Nedovolené překročení státních hranic v souvislosti s tranzitem přes ČR	62
6.2 Nelegální pobyt cizinců na území České republiky	62
6.3 Trestná činnost cizinců na území ČR	64
6.3.1 Nelegální přechody státních hranic v úkrytech dopravních prostředků.....	64
6.3.2 Padělání dokladů a víz.....	65
6.3.3 Maření výkonu úředního rozhodnutí.....	66
7 ZÁVĚR.....	68
8 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	69
Literatura	69
Elektronické zdroje	70
Seznam příloh:.....	72

1 ÚVOD

Téma „*Ilegální překračování státních hranic*“ jsem si zvolil pro jeho aktuálnost. V této oblasti dochází v souvislosti se vstupem České republiky (dále jen ČR) do Evropské unie (dále jen EU) a později i do Schengenského prostoru (dále jen SchP), k nástupu nových skutečností a trendů, které se dotýkají každého z nás. Přesto není toto téma veřejností příliš diskutováno. Pracuji u Policie České republiky (dále jen PČR) v problematice státních hranic a cizinců již třináctým rokem. Právě proto mne toto téma zaujalo a jeví se mi jako zajímavé, kdy mohu využít v rámci práce, svých poznatků získaných během mého studia na policejní škole a z mé praxe. Práce popisuje výsek problematiky vztahující se k ilegálnímu překračování státních hranic a nelegální migraci (jako celku) z pohledu Oblastního ředitelství Služby cizinecké a pohraniční policie.

Během mé více jak dvanáctileté praxe, došlo ve Službě cizinecké a pohraniční policie (dále jen SCPP) k mnohým změnám, které bych pro představu v této bakalářské práci zmínil. V práci jsou zmíněny trendy nelegální migrace, které však nemusí být objektivní, protože jak vyplývá z části bakalářské práce, je patrné, že nemohlo dojít k objektivnímu srovnávání zvyšování či snižování nelegální migrace.

Nová situace, která nastala v Evropě přistoupením nových států do takzvaného společenství evropských zemí přináší nová pravidla, zejména v systému oběhu zboží a poskytování služeb. Dochází k volnému pohybu zboží. Volného pohybu a pobytu se dostává i osobám. Jednotlivé státy na tyto rozsáhlé změny reagují a to především v oblasti národní bezpečnostní politiky.

Česká republika je díky své poloze, nejen důležitým dopravním uzlem, ale i migračním uzlem, ať už v oblasti legální nebo nelegální migrace. Stejně tak se stává uzlem různého nelegálního obchodu, jako je oblast obchodu s drogami. Důležitým a jedním z mezníků této situace je období začátku devadesátých let minulého století, kdy se po roce 1989 otevírají hranice, kdy „demokracie“ otvírá možnost cestování občanů tehdejší Československé Federativní Republiky do zahraničí bez větších problémů, ale stejně tak se otevírají možnosti cizincům cestovat do tehdejšího Československa.

Po roce 1989 dochází nejen ke změnám v možnostech běžných občanů, ale dochází k jakési reformě v systému ochrany státních hranic. Dochází zde i k efektivnější kontrole cizinců na našem území.

Cílem této práce je především seznámení s problematikou struktury Služby cizinecké a pohraniční policie, s problematikou nelegální migrace jako celku, nelegálního překračování státních hranic (dále jen SH), vliv členství České republiky v Evropské unii na tuto problematiku a vývojové trendy v této problematice a to z pohledu Oblastního ředitelství SCPP v Ústí nad Labem.

Během psaní bakalářské práce, došlo k dalšímu zásadnímu mezníku v této problematice, a to přistoupení České republiky do Schengenského prostoru, což přineslo nejen změnu systému pohybu osob přes státní hranice, ale i změnu struktury a velkou reorganizaci v Policii České republiky - Službě cizinecké a pohraniční policie. Proto bych se pozastavil v podkapitolách bakalářské práce i u této problematiky, protože se dá říci, že právě přistoupení České republiky do Schengenského prostoru, bylo druhým největším mezníkem dosavadního vývoje nejen ochrany státních hranic, ale i problematiky nelegální a legální migrace osob, ale bohužel i kriminality. Z důvodu termínu odevzdání práce, nemůže být tato oblast objektivně posouzena retrogradně a dlouhodoběji. Je však posuzována z pohledu profesního, tedy především z pohledu Policie České republiky a je zde vyjádřen i můj názor na tuto oblast.

Při zpracovávání této bakalářské práce budu vycházet zejména z odborné literatury, interních materiálů, a to jednak tištěné formy a jednak z interní databáze (intranetu). Dále budu vycházet z internetu, ale i z mých vlastních zkušeností a poznatků, které jsem v průběhu mého studia a praxe získal. V práci použiji i mé vlastní fotografie.

2 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH POJMŮ V KONTEXTU PRAXE

2.1 Migrace

„Migrace, lat. 1. stěhování obyvatelstva uvnitř země nebo z jedné do druhé; 4. přemísťování, stěhování, přecházení, změna pobytu.“¹

„Migraci můžeme chápat především jako změnu trvalého pobytu a dále ji rozdělujeme na migraci vnitřní a migraci mezinárodní, neboli vnější. Vnitřní migrace je definována jako změna trvalého pobytu za hranice určité administrativní jednotky, zpravidla obce. Vnější migrace, je naproti tomu definována jako změna obvyklého pobytu za hranice státu a její sledování je značně problematické, celkové údaje jsou nepřesné a pouze přibližné.“²

„S ohledem na klesající populaci většiny vyspělých států se naskytá otázka, jestli řízená migrace zejména vzdělanějších vrstev obyvatelstva není řešením hrozícího stárnutí obyvatelstva. Existují zde ovšem rozdíly kulturní a náboženské a v řadě případů též xenofobní nálady domácího obyvatelstva, obávajícího se ztráty zaměstnání a nárůstu kriminality.“³

Migraci můžeme dále dělit podle dalších kritérií:

- primární migraci
- sekundární migraci
- vnitřní migrace
- vnější migrace
- dobrovolná migrace
- nedobrovolná (nucená migrace)
- legální migrace
- nelegální migrace

¹ LINHART, Jiří, a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. s. 246

² Kolektiv autorů. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 61

³ *Migrace* [online].< http://cs.wikipedia.org/wiki/Migrace#Migrace_v_lidsk.C3.A9_populaci>, [cit.2008-03-15]

„Migraci lze definovat jako časově více či méně ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi, neboť lidé se odjakživa přesouvali z místa na místo. Přístup jednotlivých komunit k nově příchozím nebo k těm, kteří o příchod usilovali, měl v daleké historii i dnes mnoho společného, protože společnosti se vždy snažily kontrolovat příliv cizinců. Nejvýznamnější migrační vlny ve středověké Evropě známe jako „stěhování národů“.

Migraci, jako společenský jev, lze zkoumat v několika rovinách i z různých úhlů náhledu. Základním hlediskem je dělení na migraci dobrovolnou a vynucenou, i když mnohdy nelze mezi těmito dvěma náhledy stanovit pevnou dělicí hranici, neboť v řadě případů, zvláště u migrace za prací, dobrovolná migrace splývá s kategorií migrace vynucené. Pod pojem migrace dobrovolné můžeme podřadit zejména ty případy, kdy lidé opouštějí svoji vlast za účelem studia, sjednocení rodiny, zaměstnání či z jiných důvodů osobního charakteru. Vynucená migrace je vyjádřením snahy vyhnout se pronásledování, represi, ozbrojeným konfliktům, přírodním či jiným katastrofám nebo jiným situacím, jež představují ohrožení života, svobody a živobytí jednotlivce.

Převažující příčiny migrace lze v současném světě spatřovat zejména v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik jednotlivých zemí a úrovni ekonomického rozvoje a v životní úrovni jejich obyvatel. Při sledování migrace nelze mít na zřeteli jen jevy migraci vyvolávající, ale i faktory migraci umožňující nebo jí napomáhající. Svět tedy byl, je i v blízké budoucnosti bude konfrontován s pozitivními i negativními faktory vyvěrajícími z mezinárodní migrace, jež bezesporu představuje jednu z globálních výzev lidstva.

Je zřejmé, že na současnou dynamiku mezinárodní migrace je třeba reagovat snahou využít co nejlépe její potenciál a zároveň minimalizovat její negativa. Jedním ze způsobů, jak efektivně omezovat obtížně zastavitelnou migraci nelegální, je kontrolovat a řídit její kroky pomocí programů migrace legální.“⁴

⁴ *Imigrace* [policejní databáze]. <<http://www.cpp.ols.aa/>>, [cit. 2008-02-19]

2.1.1 Primární a sekundární migrace

Toto rozdělení migrace je prováděno s ohledem na to, zda místo, kam migranti směřují je již osídleno obyvatelstvem nebo zda jde o místo, kde není civilizace.

Primární migrace – rozumíme jí přesídlení migrantů do oblastí dosud neosídlených;

Sekundární migraci – „sekundární migrace předpokládá kontakt s dosavadním, původním, obyvatelstvem, z čehož plyne zahájení pozvolných sociálních a kulturních změn, ke kterým dochází v důsledku kontaktu různých kultur migrantů;“⁵

2.1.2 Vnitřní a vnější migrace

Pokud mluvíme o vnitřní a vnější migraci, myslíme tím rozsah migrace. Jak vyplývá z názvů, vnitřní migraci rozumíme pohyb obyvatelstva uvnitř státu, království a to z důvodů řešení různých problémů, jako například stěhování za prací, stěhování z rodinných důvodů, zdravotních důvodů a podobně. Jestliže mluvíme o vnější migraci, jde o rozsahově větší migraci a to migraci mezi státy, tedy ne uvnitř jednoho státního celku. Důvody mohou být stejné jako u vnitřní migrace, ale mohou být i závažnějšího charakteru, jako například válečné konflikty apod..

2.1.3 Dobrovolná a nedobrovolná migrace⁶

„Dobrovolná migrace – je vázána obvykle na představu zlepšení dosavadních životních podmínek obyvatel opouštějících původní bydliště;

Nedobrovolná, neboli nucená migrace – probíhá v důsledku válečných konfliktů nebo etnických čistek, v jejím průběhu dochází k vyhánění původního obyvatelstva z místa pobytu, nebo k útěku z místa pobytu v obavách o svůj život, a život svých bližních, v obavách před válečným stavem;“

⁵ Kolektiv autorů. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 61

⁶ Kolektiv autorů. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 61

2.1.4 Nelegální migrace

Nelegální migrace spadá do rozdělení migrace dle právních norem. O nelegální migraci mluvíme tehdy, pokud cizí státní příslušníci vstoupí na území ČR nelegálně nebo na území ČR pobývají nelegálně, tedy v rozporu s platnými právními normami. Kdy pobývá cizinec na území ČR nelegálně, bude zmíněno v kapitole 6 a jejích podkapitolách. Mnoho lidí si myslí, že vstupem ČR do SchP skončí i nelegální migrace. Bohužel opak je pravdou. Tím, že policisté ukončili činnost na hraničních přechodech (dále jen HP) a státní hranice jsou průjezdné bez kontrol, ulehčila se práce převaděčů, ale i samotných cizinců.

„Nelegální migrací se v České republice rozumí případy nelegálního vstupu osob přes státní hranice na území daného státu z různých důvodů, případy nedovoleného způsobu opouštění státu, ale i případy nelegálního pobytu - porušení zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince. Jsou rozlišovány 2 základní kategorie: A) nelegální migrace přes státní hranice ČR a B) nelegální migrace ve vnitrozemí ČR - porušování pobytového režimu.

Nelegální forma migrace je vládou ČR dlouhodobě řazena mezi priority bezpečnostní politiky v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Problematika migrace se vzhledem k závažnosti stala každoročně předmětem jednání Bezpečnostní rady státu, vlády ČR, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nelegální migraci nelze chápat zúženě pouze jako nedovolené překročení státních hranic. Ve srovnání s projevy nelegální migrace na státních hranicích lze v následujícím období očekávat růst nebezpečnosti jevů spojených s nelegálním pobytem cizinců na území ČR. Současná situace v oblasti nelegální migrace potvrzuje, že prioritou bezpečnostní politiky v ČR, zemích EU i ostatních zemích světa nepochybně zůstane i v dalších letech.“⁷

„V roce 2006 zaznamenalo Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie MV ČR 10793 případů nelegální migrace cizinců. Nedovoleným způsobem překročilo státní hranici 3 676 cizinců, u 7 117 osob bylo zjištěno porušování pobytového režimu.“⁸

Největší podíl na nelegální migraci z hlediska národnosti měli v roce 2006 státní příslušníci Ukrajiny a to jak v rámci nelegálního pobytu (porušení pobytového režimu), tak

⁷ *Statistiky migrace*[online]. <http://www.mvcr.cz/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_policie.html>, [cit.2008-03-30]

⁸ *Nelegální migrace*[online]. <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace>, [cit.2008-03-23]

v oblasti nelegální migrace přes státní hranice. Značný podíl měli Ukrajinci na nelegálním pobytu, což můžeme vidět v příloze 1 (graf č.2).

2.1.5 Legální migrace

„V České republice dochází k zásadní proměně v účelu migrace. Z pasivní „obraný“ před nežádoucí migrací, resp. imigrací se do popředí stále intenzivněji dostává ekonomické a nyní i společenské „využití“ migrace a přistěhovalectví. Obecně se začalo prosazovat povědomí, že migrace a zejména imigrace se bude muset napříště stát jedním z efektivních nástrojů řešení dalšího ekonomického rozvoje této země i součástí jejího společenského vývoje.

S ohledem na uvedené přijala vláda České republiky usnesením č. 55 ze dne 13. ledna 2003. Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců, které jsou základním dokumentem a východiskem pro budování moderní a cílené Koncepce imigrační politiky České republiky.

Mezi zásady, které obecně vyjadřují vůli České republiky aktivně a zodpovědně se zabývat migrační politikou, patří i ta, že migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací a její realizace předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.

Jednou z důležitých zásad je ta, že migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.“⁹

O tom, že o ČR je zájem, svědčí stoupající trend nejen v nelegální, ale především v legální migraci (příloha č. 2, graf č. 4). Nejvíce zastoupenými cizinci jsou potom osoby Ukrajiny (příloha č. 2, graf č. 5).

⁹ Legální migrace [policejní databáze]. <<http://www.cpp.ols.aa/>>, [cit.2008-02-04]

2.1.6 Imigrace

Mluvíme-li o imigraci, myslíme tím přistěhovalectví.

Přistěhovalectví¹⁰

„Přistěhovalectví neboli imigrace (opakem je emigrace) je proces, při němž se na území státu usazují obyvatelé přicházející ze zahraničí. Konají tak z ekonomických, politických či náboženských důvodů.“

▪ „Důvody imigrace“¹¹

1. ekonomické – Mnoho obyvatel chudých zemí, které sousedí s těmi bohatými, opouští svojí zemi s vidinou zbohatnutí a dosáhnutí lepší životní úrovně či vzdělání. Přistěhovalců, kteří se stěhují do rozvinutých zemích právě kvůli tomuto důvodu je nejvíce, počítají se na miliony. Asi nejznámějším příkladem jsou Spojené státy americké, země, která vznikla právě díky přistěhovalcům v 19. a 20. století. V druhé polovině právě minulého století, ohromný ekonomický rozvoj vyspělých zemí a úpadek těch chudých přiměl některé obyvatele zemí, jako je např. Mexiko, Alžírsko, Turecko, Pákistán či Tunisko k tomu, aby se vydali za prací ke svým bohatším sousedům (Francie, Německo, Spojené státy americké, Spojené arabské emiráty). Tito přistěhovalci se snaží o integraci do majoritní společnosti, ale ta je přesto složitá. Neporozumění a rozdílnost mezi nimi tak vede k radikalizaci obou skupin a k násilí.
2. politické – V zemích, kde probíhá již nějakou dobu ozbrojený konflikt se mnoho místních obyvatel rozhodne pro opuštění svých domovů, útočiště hledají v jiných zemích. Počet těchto imigrantů neboli uprchlíků dosahuje také milionů, nepostihuje však rozvinuté země. Příkladem těchto zemí mohou být území palestinské autonomie, Pákistán, Bosna a Hercegovina, Súdán, a některé další země. Mírnější variantou výše zmíněného jsou imigranti pocházející ze zemí, kde jsou perzekuováni, a to buď kvůli rase, původu či svému přesvědčení. Jako příklad lze uvést bývalý Sovětský svaz či socialistické Československo, odkud tisíce lidí dobrovolně nebo z donucení musely opustit zemi a odejít na Západ.“

¹⁰ Přistěhovalectví[online].

< <http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99ist%C4%Bhovalectv%C3%AD>>, [cit.2008-03-23]

¹¹ Přistěhovalectví[online].

< <http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99ist%C4%Bhovalectv%C3%AD>>, [cit.2008-03-23]

2.1.7 Emigrace¹²

„**Emigrace** je opuštění země původu a přestěhování do jiné země. Podobným výrazem je *imigrace*, což je totéž, ale z pohledu cílové země. Pokud se více lidí přemísťuje v rámci jednoho státu, používá se termín *migrace*. Důvody emigrace mohou být ekonomické, politické či podnební.“

2.2 Státní hranice

„Státní hranice je hranice, která definuje území každého státu. Státní hranice se smí oficiálně překračovat jen na místech označených a k tomu určených jako hraniční přechody. Vzhledem k historickému vývoji, je většina státních hranic hranicemi přírodními, tj. kopírují již existující překážky (např. pohoří, moře, řeky). Někdy ale hranice procházejí i městy (Český Těšín, Jeruzalém, El Paso), jindy jsou stanoveny na základě válečné situace při uzavření příměří (narázníkové pásmo na Kypru), další jsou vytvořeny uměle (např. hranici Maďarska stanovila Trianonská smlouva jako výsledek poválečné prohry Uherska).“¹³

Výjimku v překračování státních hranic tvoří členské státy Schengenu (dále jen Sche).

Můžeme tedy říci, že státní hranice oddělují od sebe sousední suverénní státy, případně suverénní stát od území, které nepodléhá státní suverenitě žádného státu. To platí jak na povrchu země, tak i svislým směrem vzdušný prostor a prostor pod zemským povrchem.

Státní hranice v číslech¹⁴

„Hranice mezi všemi státy světa činí celkem 250 708 km

Nejvíce sousedních států mají Rusko a Čína (14)

44 států nemá přístup k moři“

¹² *Emigrace*[online]. < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emigrace>>, [cit.2008-03-23]

¹³ *Státní hranice*[online]. < http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_hranice>, [cit. 2008-03-23]

¹⁴ *Státní hranice*[online]. < http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_hranice>, [cit. 2008-03-23]

Zelená hranice

Pokud hovoříme o zelené hranici, je tím myšlena státní hranice po celé délce státních hranic daného státu a to mimo hraniční přechody. Jde tedy o úseky mezi jednotlivými hraničními přechody.

2.2.1 Státní hranice České republiky

Problematiku a ochranu státních hranic ČR řeší zákon číslo 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic), ve znění pozdějších změn.

Státní hranice ČR jsou od roku 1993, přesněji od 1.1.1993, kdy došlo k rozpadu tehdejší Česko-slovenské federativní republiky, nezměněné. Jejich celková délka činí 2 289,7 km. Do roku 1993 byly společné hranice s Německem, Polskem, Ukrajinou, Maďarskem a Rakouskem. Po rozpadu Česka a Slovenska na samostatné republiky došlo k tomu, že již Česko nesousedí s Ukrajinou a Maďarskem. Toto rozdělení obou republik přineslo nejen to, že každá z těchto krajin Čechů a Slováků má své státní zřízení, své státní symboly, svou měnu, ale dochází i k tomu, že vzniká mezi těmito nově vzniklými státy státní hranice. Jsou zde vytvářeny hraniční přechody, na státní hranici jsou veleni příslušníci ochrany státních hranic obou nově vzniklých republik. Cestování k „naším bratrům“ je tedy ztíženo. Ti, kteří byli zvyklí jezdit bez zastavení obdivovat krásy Slovenska, jsou nyní podrobováni hraničním a celním kontrolám, jak tomu byli zvyklí při cestě do Polska, Německa. Dochází k tomu, že se SH se Slovenskem stává jednou z nejtřeštěnějších státních hranic ČR. Příkladem mohou být počty policistů. Zatímco v roce 2005, zajišťoval „Referát cizinecké a pohraniční policie“ (dále jen RCPP) Kořenov ochranu státní hranice s Polskem o délce **18 060 m** a měl k dispozici **14** policistů, RCPP ze SH se Slovenskem měl na úsek dlouhý **6 500 m** státní hranice celkem **72** policistů.

Státní hranice ČR jsou tzv. „suchozemské“, které vedou na pevnině a státní hranice, které jsou tvořeny vodním tokem, tedy řekou, kdy státní hranice prochází středem tohoto vodního toku.

Státní hranice ČR jsou vymezeny „hraničními znaky“ (příloha č. 4). Na státní hranice je potom upozorňováno hraničním zařízením (cedulemi) (příloha č. 5).

2.2.1.1 Vstup České republiky do Evropské unie

Prvním zásadním mezníkem po rozpadu Česko-slovenské federativní republiky byl vstup ČR do EU, který měl vliv na režim a na systém kontrol na státních hranicích.

Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004.

Zásadní změnou byl odchod příslušníků Celní správy (dále jen celníků) z HP, kteří již nebyli na hraničních přechodech potřeba, jelikož vstup do EU zajišťoval volný pohyb zboží. Odchod celníků měl své pozitivní, ale i stinné stránky. Pokud budeme hovořit o pozitivních stránkách odchodu celníků, šlo zejména o urychlení „přeshraničního“ provozu. Na HP již nestály kolony kamiónu, jejichž řidiči čekali na odbavení i několik hodin. Pozitivní změnou byl také fakt, že občané členských států nepotřebují k cestování do dalších členských států cestovní pas, ale postačí jim doklad totožnosti jejich státu (občanský průkaz). I přesto se setkáváme s různými problémy. Některé státy neuznávají některé typy občanských průkazů.

Odchod celníků měl i negativní dopad a to v podobě **dovozu nelegálního odpadu**.

Změnila se i činnost policistů na hraničních přechodech a systém kontrol. Po vstupu ČR do EU se přistupuje k systému kontrol tzv. **“ruku v ruce”** což znamená kontrola na jedno zastavení. V praxi to vypadalo tak, že řidič nebo i chodec při vstupu do ČR zastavil pouze jednou a ne dvakrát, jak tomu bylo dříve (na kontrolním stanovišti na straně sousedního státu a poté na kontrolním stanovišti na straně našeho státu). Kontrolu provádí příslušníci jednotlivých států ve „společných hlídkách“. Tato „společná hlídka“ odebere od kontrolované osoby doklad totožnosti a společně zkontroluje doklad, popřípadě si osobu ověří ve svých národních databázích (informačních systémech). Zde nastupují dva druhy kontrol. Takzvaně „minimální kontrola“ a takzvaná „důkladná kontrola“, která je uplatňovaná i v rámci SchP na „vnějších hranicích“ a v případě znovuzavedení kontrol i na „vnitřních hranicích“ SchP.

Minimální kontrola je uplatňována na všech osobách překračujících státní hranice členských zemí, která umožňuje zjištění totožnosti, ověření platnosti a pravosti dokladů (tedy zda doklad nevykazuje znaky padělání nebo pozměňování).

Důkladná kontrola je uplatňována na osobách překračujících státní hranice, které pochází z takzvaných třetích zemí, tedy cizinců, kteří pocházejí ze států mimo EU a mimo Evropský hospodářský prostor (dále jen EHP). Tito cizinci musí být podrobeni důkladné kontrole. Občané členských států EU a EHP mohou být podrobeni této kontrole pouze v ojedinělých případech, tedy tehdy pokud existují důvody, že tyto osoby představují pro

danou zemi ohrožení bezpečnosti, zdraví nebo veřejného pořádku. Pokud hovoříme o důkladné kontrole rozumíme tím:

- provedení lustrace v národním, popřípadě Schengenském informačním systému, zda není osoba v pátrání
- ověření pravosti dokladů pro překročení státních hranic a dalších předpokladů pro vstup, pobyt, práci a vycestování
- odvrácení nebezpečí pro národní bezpečnost a veřejný pořádek všech států Schengenské dohody

Na občany „třetích zemí“, kteří jsou rodinnými příslušníky občana, který má státní příslušnost členské země, se hledí tak, jako by byl on sám státním příslušníkem členské země.

Případ - teoretický:

Cizinka, státní příslušnosti Ukrajiny má za manžela občana Německa. Tehdy se na ni pohlíží, jako na občanku členské země i přesto, že nemá státní příslušnost této země.

Změnil se i systém řešení přestupků v souvislosti s nelegálním překračováním státních hranic. Zatímco před vstupem ČR do EU byli všichni cizí státní příslušníci, kteří se dopustili nelegálního překročení státní hranice (pokud nešlo o trestný čin) vraceni v rámci takzvané „**Readmise**“ do zahraničí, po vstupu ČR do EU mohli cizí státní příslušníci členských zemí Evropské unie po vyřešení přestupku pokračovat, bez omezení na svobodě. Cizinci třetích zemí se i nadále v rámci „**Readmise**“ předávali a nadále se předávají. Před vstupem ČR do EU byla také komplikace ta, že pokud byl při nelegálním překročení státní hranice zadržen cizinec státu sousedícího s ČR, byl předáván do jeho země.

Případ - teoretický:

*Na polské SH byl zadržen občan Rakouska, který přešel nelegálně státní hranici z Polska do ČR. Tento cizinec byl v rámci „**Readmise**“ předán na HP mezi ČR a Rakouskem, do Rakouska.*

Občané států, které nesousedily s ČR nebo občané států mimo EU byli vráceni do země, ze které překročili nelegálně státní hranici.

2.2.1.2 Vstup České republiky do Schengenského prostoru

ČR vstoupila spolu s dalšími osmi státy 21. prosince 2007 do takzvaného „Schengenského prostoru“ (dále jen SchP). Co to znamenalo pro Českou republiku? Tím že ČR vstoupila do SchP spolu s Polskem a Slovenskem, se stala zemí, kterou obklopují tzv. **vnitřní hranice** SchP. To znamená, že ČR sousedí po celé délce státní hranice se zeměmi, které jsou součástí SchP. Pro občany ČR to znamená, že na žádných pozemních hranicích ČR nejsou při výjezdu ani vjezdu podrobováni hraniční kontrole.

Další změnou je to, že SchP zajišťuje nejen volný pohyb zboží, ale i osob. Co to znamená? Nejen, že nejsou občané při překračování SH podrobováni hraniční kontrole, ale mohou překračovat SH na libovolných místech kdykoliv. Je třeba upozornit, že s výjimkou míst, kde se lze pohybovat jen po vyznačených trasách, jako jsou například přírodní rezervace, chráněné krajinné oblasti a národní parky. Příkladem může být Krkonošský národní park (KRNAP) nebo Chráněná krajinná oblast Jizerských hor (CHKO JH), kde se mohou pohybovat osoby pouze po vyznačených cestách.

Je třeba upozornit na to, že by měli mít občané u sebe doklad totožnosti, ač již nejsou na hranicích členských států podrobováni hraniční kontrole.

Dle **čl. 2 odst. 2 Schengenské prováděcí dohody** může smluvní strana, pokud to vyžaduje veřejný pořádek nebo národní bezpečnost, po konzultaci s ostatními smluvními státy znovu zavést na přechodnou dobu hraniční kontrolu na vnitřních hranicích. Na základě okolností může dojít k přechodnému znovuzavedení kontrol na všech vnitřních hranicích nebo také pouze na hranicích s určitým státem nebo na dílčím úseku vnitřních hranic. Může jít například o pořádání mistrovství světa. V případě, že některý ze států uplatní tento čl. 2 odst. 2 SPD, musí toto opatření řádně odůvodnit a informovat o znovuzavedení kontrol na státních hranicích ostatní státy schengenské dohody. Zde musí informovat tyto smluvní státy o hranicích nebo úsecích hranic, jejichž se opatření týká, dále musí informovat o předpokládané době prováděných opatření. Rozhodnutí o dočasném znovuzavedení hraničních kontrol a střežení státní hranice smí učinit příslušný smluvní stát s využitím jeho suverenity i přes povinnost konzultace. V případě znovuzavedení hraničních kontrol je režim na této státní hranici stejný, jako na vnější hranici. To znamená, že se smí překračovat státní hranice pouze na místech určených k překračování státní hranice a všichni, kteří hodlají překročit státní hranici, se musí podrobit hraniční kontrole.

To jaké jsou podmínky pro cestování občanů po vstupu České republiky v rámci SchP pojednává článek Ředitelství SCP (příloha č. 8).

Vstup ČR do SchP pozitivně hodnotí lidé zejména z pohledu pohodlnějšího a snazšího cestování. Na HP se nemusí zdržovat a SH přejíždí bez zastavení. Negativními důsledky po vstupu ČR do SchP mohou být kriminalita, hrozba teroristických útoků. Tím, že nejsou prováděny pohraniční kontroly a SH nejsou střeženy, může dojít k nekontrolovatelnému nárůstu kriminality, snadnější nelegální migraci cizinců do ČR, nekontrolovatelnému dovozu zbraní i nelegálnímu obchodu. Všechny státy se s těmito trendy snaží bojovat a zvyšovat bezpečnost v příhraničí. Daří se to ovšem ČR? SCPP změnila, jak uvedu v samostatné podkapitole, nejen svůj název, ale i složení, strukturu a systém výkonu služby.

Politici ujišťují o bezpečnosti občanů ČR a to i bezpečnosti v příhraničí. Je opravdu ČR připravena tomuto novému trendu čelit? V případě, že se některé osobě podaří nelegálně překročit vnější schengenskou hranici, má poté možnost pohybu po velkém území, kdy má velkou pravděpodobnost, že nebude policií kontrolován. Po vstupu ČR do SchP došlo k rapidnímu snížení počtu policistů Služby cizinecké policie (dále jen SCP) a uvažuje se o dalším snižování. V posledních dvou letech, po schválení nového služebního zákona, došlo také k velkému „odchodu“ policistů nejen SCPP, ale s odchodem se potýkají i policisté dopravní policie, pořádkové policie, Služby kriminální policie a vyšetřování, ale i elitních útvarů, jako např. „Útvar pro odhalování organizovaného zločinu“. Zatímco policisté ČR „zmizeli“ úplně ze státních hranic a jsou do příhraničních oblastí vysíláni „nárazově“, v Polsku příslušníci Straze Granicznej, tedy ochrany státních hranic, zůstali prozatím na svých pozicích, kdy odešli pouze z HP. Svou pozornost plně věnují činnosti v příhraničí, pohybu osob a vozidel v blízkosti státních hranic. Příslušníci BPOL, tedy ochrany státních hranic Spolkové republiky Německo (dále jen SRN), si také ponechali kontrolu nad příhraničím. Příslušníci ochrany státních hranic Rakouska dokonce ochranu státní hranice posílili.

Jako příklad intenzivnější práce německé policie v příhraničí lze uvést, že již několik dní po vstupu ČR do SchP, bylo v rámci readmisní dohody vráceno ze SRN do ČR 22 osob, které vstoupily na území SRN z ČR nelegálně..

Vnější hranice¹⁵

„VNĚJŠÍ HRANICE - Hranice smluvních stran na pevnině a na moři, jakož i jejich letiště a námořní přístavy, které nejsou vnitřními hranicemi.“

Vnitřní hranice¹⁶

„VNITŘNÍ HRANICE - Společné pozemní hranice smluvních stran, jakož i jejich letiště pro interní letecké linky a jejich námořní přístavy (výhradně z a do přístavů na území smluvních stran, bez přerušení plavby mimo území smluvních stran).“

2.3 Hraniční přechod, turistická stezka, hraniční kontrola a Schengenský prostor

2.3.1 Hraniční přechod

Hraniční přechod, je místo na SH, přes které je možné se pohybovat nebo provádět dopravu a to v jednom nebo obou směrech. U evropských států, které nepatří do SchP, je důkladněji prováděna hraniční kontrola nebo také celní a pasová kontrola. K tomuto účelu byla na HP vybudována kontrolní stanoviště. Existují různé typy HP podle způsobu dopravy: silniční, železniční, lodní, pěší a cyklistické a letištní. Dále se u hraničních přechodů rozlišuje, zda jsou určeny pro tzv. malý nebo běžný pohraniční styk.

„Hraniční a celní kontrola může být organizována následujícím způsobem:

- Pasová kontrola – ta je nejčastěji prováděna bezpečnostními složkami daného státu. Při ní se kontrolují nezbytné cestovní doklady, zejména cestovní pas nebo vízum. Na jejím základě zároveň probíhá i pátrání po hledaných osobách.
- Kontrola zboží – při tomto způsobu kontroly se hlídá dovoz nebo vývoz zboží a je-li třeba vyměřen celní poplatek. Má však také za úkol odhalování nelegálního převozu zboží (kontrabandu).“¹⁷

¹⁵ MARCIN, Róbert, LEHKÝ, Jiří. *Schengenské dohody*. Holešov : Střední policejní škola ministerstva vnitra, 2002. s. 7

¹⁶ MARCIN, Róbert, LEHKÝ, Jiří. *Schengenské dohody*. Holešov : Střední policejní škola ministerstva vnitra, 2002. s. 7

¹⁷ *Hraniční přechod*[online]. < <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/524583-hranicni-prechod> >, [cit.2008-02-20]

„Hraniční přechod pro silniční dopravu“¹⁸

V zájmu urychlení odbavení může kontrolu u oddělených kontrolních stanovišť provádět personál bezpečnostních a celních orgánů společně.

Pro zastírání a maskování trestných činů nebo jiných aktivit mimo zákon (pašování, převádění osob apod.) se používají „ilegální hraniční přechody“, stezky, často jen určitá místa v krajině určené pro pěší, při obcházení legálních přechodových stanovišť.

V posledních letech se vzhled a povaha hraničních přechodů silně změnily. Zatímco mezi zeměmi Schengenské dohody v běžných případech hraniční kontrola zcela odpadá, a přechod hranice již nepředstavuje žádnou překážku pro dopravu osob a zboží a pohraniční orgány obou zemí spolu úzce spolupracují a jsou někdy i sloučeny v jediné budově.

Zvláště za časů železné opony byly obě strany tehdejší přechodů resp. kontrolních stanovišť přísně oddělené a nezřídka od sebe vzdálené několik kilometrů.“

„Hraniční přechody v železniční dopravě“¹⁹

Železniční hraniční přechody České republiky. Aby se doba odbavení vlaků na hranicích co nejvíce zkrátila, jsou v obou státech nádraží vybavena jako hraniční nádraží. Pohraničníci přitom přecházejí mezi oběma nádražími a provádějí kontrolu v jedoucím vlaku. U jiných přechodů je vlak pouze přiveden na samotnou hranici, která je součástí nádraží, kde cestující musejí pěšky projít kontrolou.“

„Letištní hraniční přechody“²⁰

Ty představují zvláštní případ a vlastně nejsou hraničními přechody v pravém slova smyslu, neboť se v jejich okolí nevyskytují žádné státní hranice. Zde se obvykle provádí hraniční kontroly pro příslušná odletová a příletová letiště té které země. Existují také případy, kde se kontroly pro příletovou destinaci provádějí přímo na odletovém letišti. Tím se zamezuje tomu, aby se cestující, kteří nemají přístup do cílové destinace, vůbec dostali do letadla. Kromě toho není nutné, aby cílové letiště bylo mezinárodní, které má potřebné vybavení pro kontroly.“

¹⁸ *Hraniční přechod*[online]. < <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/524583-hranicni-prechod> >, [cit.2008-02-20]

¹⁹ *Hraniční přechod*[online]. < <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/524583-hranicni-prechod> >, [cit.2008-02-20]

²⁰ *Hraniční přechod*[online]. < <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/524583-hranicni-prechod> >, [cit.2008-02-20]

2.3.2 Turistická stezka

Jde o oficiální přechod přes SH, kde je upravený režim a kde je provoz omezen většinou na pěší, cyklisty, popřípadě lyžaře. Je zde také stanovena provozní doba, kdy lze státní hranici přes tuto turistickou stezku (dále jen TS) překračovat. Dále zde mohou přecházet pouze občané vyznačených států. Hraniční kontrola je zde prováděna namátkově. V případě překročení státní hranice na turistické stezce mimo provozní dobu, nebo cizincem, který není oprávněn překračovat v těchto místech státní hranici, se toto považuje za nelegální překročení státní hranice. Jak vypadá turistická stezka v praxi, můžeme vidět na obrázku přílohy č.6. U každé TS je umístěna tabule s informacemi o názvu TS, provozní době na TS. Dále jsou na těchto tabulích vyjmenovány státy, jejichž státní příslušníci mohou tuto TS využít k překročení SH a také druh cestování přes SH (TS mohou využít pěší, cyklisté, atd.) (příloha č. 7).

2.3.3 Hraniční kontrola

Jde o kontrolu prováděnou na hranicích a to výhradně jako reakce na zamýšlené překročení hranice bez ohledu na jiné záměry. V rámci této kontroly je prováděna kontrola předložených dokladů, popřípadě dopravních prostředků. Je prováděna na hraničních přechodech a turistických stezkách.

2.3.4 Schengenský prostor

„Schengenský prostor je území států, na jejichž společných hranicích nejsou vykonávány hraniční kontroly a které chybějící hraniční kontroly vyvažují komplexně pojatým systémem opatření v mnoha oblastech. Hranice je možné překračovat na jakémkoliv místě a v kteroukoli denní či noční hodinu. Ochrana hranic se soustředí na vnější schengenské hranice (pozemní hranice, mezinárodní letiště a mořské přístavy) a je doprovázena úzkou spoluprací členských států.“²¹

²¹ Cestujeme do zahraničí-konzulární informační servis[online].

<<http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?ido=201&amb=1&idj=1&ikony=False>>, [cit.2008-03-25]

„Prostor se označuje podle vesnice Schengen v Lucembursku, u níž byla 14. června 1985 podepsána tzv. Schengenská dohoda o volném pohybu osob mezi smluvními státy. Smluvními státy dohody, nejenom o volném pohybu osob, ale např. o policejní spolupráci, jsou, mimo Velké Británie a Irska, země Evropské unie. Mezi signatáře Schengenských dohod a do Schengenského prostoru patří také Island a Norsko, tedy země, které nejsou členy Evropské unie.“²²

V SchP jsou v současné době následující státy EU: Belgie, Česká republika, Dánsko, Německo, Estonsko, Finsko, Francie, Řecko, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko a Španělsko. Ze států mimo EU to jsou Island a Norsko.

„Základní pravidla pro cestování v Schengenu

- Vstupem do Schengenu se nic nemění na povinnosti prokázat se v případě potřeby platným cestovním dokladem. Mějte jej proto při překračování hranic i nadále s sebou
- Povinnost cestovat s platným dokladem totožnosti se vztahuje rovněž na děti mladší 15 let. I když je možné zapsat dítě do občanského průkazu rodiče, kvůli možným komplikacím v jiných státech se to nedoporučuje.
- K řízení motorového vozidla je obecně třeba český, případně mezinárodní řidičský průkaz, osvědčení o technickém průkazu vozidla, zelená karta a u zapůjčených vozidel notářsky ověřený dopis o zapůjčení vozidla opatřený překladem. Doporučuje se také sjednání havarijního pojištění vozidla.
- Psi, kočky a fretky musí být pro cestování označeni čitelným tetováním nebo mikročipem a musí mít platné očkování proti vzteklině. Také zvíře potřebuje platný pas.
- Pravidla EU pro volný pohyb zboží v rámci států EU se nemění.“²³

Jak je patrné z výše uvedeného článku (Základní pravidla pro cestování v Schengenu), je třeba mít sebou cestovní doklad. Média někdy milně podávají informace, že už pro cestu do zahraničí nepotřebujeme doklad. Jde o špatně formulované větné spojení, protože zde není povinnost předkládat doklad totožnosti na hraničním přechodu, může se ovšem stát, že dojde k policejní kontrole nebo může nastat znovuzavedení kontrol na hranicích.

²² Kolektiv autorů. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 378

²³ *Vstup České republiky do schengenského prostoru*[online].

<<http://www.kr-moravskoslezsky.cz/schengen.html>>. [cit. 2008-03-25]

2.4 Koordinační místo - SIRENE

Činnost kanceláře SIRENE (Supplementary Information Request at the National Entry) je upravena v „Příručce SIRENE“. Jde o místo, které je zodpovědné za fungování národní části SIS, je příslušné pro předávání doplňujících informací o osobách a věcech evidovaných v SIS. Je koordinačním místem v oblasti získávání údajů souvisejících zejména s pátráním a to mezi ostatními kanceláři SIRENE (druhých členských zemí) a úředními místy daného státu.

2.5 UNHCR (Úřad Vysokého komisaře pro uprchlíky)

Od roku 1951 UNHCR pomáhá po celém světě lidem, kteří byli donuceni opustit své domovy. Bezprizorním lidem poskytuje útočiště - ubytování, jídlo, vodu a léky a pomáhá jim najít domov v jiné zemi, nebo při návratu do domovů.

Sídlo UNHCR je v Ženevě, ve Švýcarsku, ale jeho kanceláře se ale nacházejí i v dalších 115 zemích světa. Za svoji humanitární práci si UNHCR dvakrát vysloužilo Nobelovu cenu míru.

2.6 Informační systémy jako zdroj informací migrujících cizinců

V rámci EU a SchP jsou zavedeny informační systémy, které jsou velkými pomocníky při práci policie v oblasti problematiky cizinců. Jde zejména o systémy EURODAC a SIS (SISone4ALL).

2.6.1 Schengenský informační systém (SIS /SISone4all/)

Jde o tzv. Schengenský informační systém (zde jsou vedeny záznamy dle čl.95, 96, 97, 98, 99 a 100 Schengenské prováděcí dohody), tedy záznamy :

- o osobách, jejichž zatčení je požadováno s cílem jejich vydání
- o cizincích ze třetích zemí, kteří mají záznam o zákazu vstupu
- o pohřešovaných osobách

- o svědcích a osobách, které se mají v rámci trestního řízení dostavit k soudu, jímž má být doručen rozsudek nebo výzva k nastoupení výkonu trestu (zjišťování pobytu)
- o osobách nebo vozidlech, která jsou registrovaná za účelem nenápadného sledování nebo cílené kontroly
- o věcech (vozidla, zbraně, nevyplněné doklady, bankovky) které jsou hledány za účelem jejich zajištění nebo za účelem zajištění důkazů v trestním řízení.

2.6.2 Systém porovnávání otisků prstů - EURODAC

Jde o systém pro porovnávání otisků prstů žadatelů o azyl a cizinců třetích zemí, kteří přicestovali nelegálně (ilegálně). Tento systém byl zaveden na základě čl. 63 odst. 1 písm.a) smlouvy o Evropském společenství. Jde o mezinárodní systém.

2.6.3 Systém srovnávání otisků prstů - AFIS

AFIS (Automated Fingerprint Identification Systéme) je národní systém srovnávání otisků prstů.

„Systém AFIS 2000“²⁴

Systém AFIS 2000 může být alternativně nastaven tak, že na základě dosaženého skóre sám rozhodne, zda je otisk shodný či ne, a jako odezvu vrátí pouze informaci „SHODA“ nebo „NESHODA“ (tzv. Rapid Respond System).

Tak vznikla aplikace, která je schopna automaticky identifikovat osobu na základě otisků dvou prstů (palců) bez účasti znalce v oboru nepřetržitě po dobu 24 hodin denně za účelem kontroly ilegálního pobytu cizinců na našem území a k realizaci azylové politiky.

Policista sejme na malém scanneru otisky dvou palců a zapíše popisné údaje prověřované osoby a odešle úlohu ke zpracování do centra. Řádově v minutách přijde na pracovní stanici zpráva o shodě, případně neshodě zaslaných otisků palců.

²⁴ AFIS 2000 - Rapid Respond Systém pro cizineckou a pohraniční policii [online].
< http://sweb.cz/krimi-spk/02_exper/expertiz/02a_dakt/02a_rapidrs.htm >. [cit. 2008-04-02]

Poté vytiskne daktyloskopickou kartu, na které jsou již vytištěny otisky scanovaných palců a zbylé otisky sejme klasickým způsobem pomocí daktyloskopické černě. Takto zhotovenou daktyloskopickou kartu odešle ke zpracování do ústřední daktyloskopické sbírky.

V případě neshody zůstanou otisky dvou palců uloženy v databázi jako dočasný záznam včetně popisných dat.

V případě shody se uživateli objeví na monitoru popisné údaje osoby shodných otisků prstů.

Veškeré údaje lze vytisknout a mohou sloužit jako podklad pro správní řízení o případné žádosti o azyl, nebo vyhoštění.“

Na základě tohoto systému dojde mnohdy ke zjištění skutečnosti, že se cizinec vydává za jiného cizince nebo že si cizinec změnil pouze jméno. Tímto systémem „projdou“ všichni cizinci, kteří se dopustí nějakého deliktu nebo projevíli úmysl požádat v České republice o azyl.

Případ z praxe:

V roce 2006 zjistili policisté RCPP Kořenov při bezpečnostní akci, osobu Ukrajiny, která pobývala na území ČR nelegálně. Cizinci skončila doba platnosti pobytu, ale i platnosti samotného víza. Policisté RCPP Kořenov tohoto cizince zajistili dle §15 odst.2 zákona č.283/1991Sb, o Policii České republiky. Cizinec uvedl, že poprvé přijel do ČR v roce 2005 na turistické vízum. Následně byly s cizincem provedeny potřebné úkony a byl eskortován do Varnsdorfu na daktyloskopování v systému AFIS 2000. Po vyhodnocení otisků systémem, bylo zjištěno, že cizinec je v systému AFIS veden pod dalšími dvěma jmény. Na první jméno bylo v roce 2002 vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění na dobu 2 let, na druhé jméno bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění (opakované) na dobu 5 let. Cizinec byl v ČR již na třetí jméno. Tímto byl cizinec podezřelý ze spáchání trestného činu dle ustanovení §171 odst.1 písm.b) trestního zákona. Následně policistům uvedl, že poprvé přijel do ČR v roce 1999, kdy přijel na turistické vízum. V roce 2002 byl kontrolován policií, byl mu vysloven zákaz pobytu na území ČR. Ve stanovené lhůtě odjel zpět na Ukrajinu. Zde se oženil a vzal si příjmení manželky. Na toto jméno si nechal vystavit nový cestovní pas. I přestože měl na území ČR vysloven zákaz pobytu, přicestoval zpět na území ČR. Na HP mu byl kontrolován cestovní doklad, kde dle jména neprocházel v evidencích ministerstva vnitra a policie jako osoba, která má zákaz pobytu na území ČR. Takto se cizinec dostal na území ČR. Přijel opět na turistické vízum s délkou pobytu na 20 dní. Následně byl asi za 6 měsíců kontrolován hlídkou RCPP. V systému AFIS byl zjištěn, jako cizinec, který má vysloven zákaz pobytu. Státní zástupce

daného Okresního státního zastupitelství spatřoval ve skutku nízkou společenskou nebezpečnost (zde záleží na rozhodnutí státního zástupce, jakou společenskou nebezpečnost v činu spatřuje) a tak tento skutek řešil daný RCPD ve své kompetenci. Ten vydal cizinci rozhodnutí o správním vyhoštění na dobu 5 let. Cizinec odcestoval zpět na Ukrajinu ve stanovené lhůtě. Opět si nechal změnit jméno (podle jména matky za svobodna). Nechal si vystavit nový cestovní doklad a přicestoval do ČR i přestože měl opakovaně vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. Na základě zjištěných skutečností, byl po konzultaci se státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Jablonci nad Nisou cizinec zadržen, dle ustanovení §76 odst.1 trestního řádu, a bylo s ním zahájeno řízení ve věci správního vyhoštění. Na dotaz policistů, proč takto jednal, odpověděl cizinec, že zde chtěl pracovat, protože si v ČR vydělá daleko snadněji a více peněz než na Ukrajině. V roce 1999 přijel údajně na turistické vízum, protože nevěděl, že tu bude pracovat. Na dotaz, proč nepřicestoval poté, co si změnil identitu, na pracovní vízum, odpověděl: „Vím, že se v ČR dá pracovat i bez pracovního víza a pracovní vízum je dražší a jeho vyřízení trvá delší dobu.“ Cizinec byl soudem odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu 6 měsíců a následně mu byl uložen trest soudního vyhoštění.

2.7 Národ, etnikum, menšina, členské a třetí státy

Národ

Jde o politické označení z 19. století. Národ vytváří politické společenství, takzvaně stát.

Pojem národ²⁵

„Slovo "národ" (a jeho protějšky v evropských jazycích) je na evropské půdě pojmem relativně starým, avšak v různých dobách a v různých podmínkách měl odlišnou náplň. V evropském kontextu existovaly například středověké národy, které ovšem byly charakteristické tím, že zahrnovaly jen politicky privilegované vrstvy státu. Mluví se proto někdy o národu politickém či stavovském. Národ v dnešním slova smyslu se označuje jako národ moderní a obecně se přijímá, že jeho pojetí vzniklo v 18. a 19. století v souvislosti s průmyslovou revolucí. Na vztahy a na otázku kontinuity mezi středověkými a moderními národy v Evropě nepadá jednotný názor. Objektivně vzato mají rysy společné i diametrálně odlišné, a proto různé interpretace záleží na pojetí jednotlivých badatelů.“

²⁵ Národ[online]. < <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rod> >. [cit. 2008-03-26]

Znaky národa²⁶

„Za jeden ze znaků národa bývá považován společný jazyk. Pomocí zařazení jazyku do jazykových skupin nebo rodin můžeme zjistit příbuznost některých národů.

Za další znaky národa můžeme považovat společné národní zvyky a tradice. Praktikování tradic a zvyků je často ohroženo vlivem současným způsobem života.

Někdy bývá za znak národa považován stát, ale pouze některé státy vznikly jako národní, protože se většina obyvatel hlásí k jednomu národu. V jiných národně nehomogenních zemích žije mnoho různých národů společně.“

Etnikum²⁷

„Etnikum - skupina lidí, kterou spojuje společný původ, zvláštní kulturní znaky (především jazyk), tradice a mentalita; etnická skupina.“

Menšina

V případě této bakalářské práce není menšina chápána jako malá skupina lidí, nebo skupina lidí menší než druhá, jak je tomu při běžném užívání tohoto slova v běžném životě, ale je chápána jako sociální skupina, která se ocitá v znevýhodněné pozici (rovině), na okraji společnosti. Neocitá se zde však úmyslem dané společnosti. Dá se říci, že jde o skupinu, která má omezen přístup k symbolům, k základním prostředkům.

Smluvní stát (strana)

Pro potřeby EU a SchP je smluvním státem takový stát, který je členem tohoto uskupení. V případě SchP jsou smluvními státy všechny státy, které jsou začleněny do SchP.

Třetí stát

V souvislosti s EU nebo SchP je „třetím státem“ nebo „třetí zemí“ stát, který není účastníkem EU, popř. SchP. Třetí stát není smluvní stranou daného uskupení.

²⁶ *Národ*[online]. < <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rod>>. [cit. 2008-03-26]

²⁷ LINHART, Jiří, a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. s.108

2.8 Současné postavení cizinců v České republice

2.8.1 Cizinec

„Cizinec je podle českého zákona o zaměstnanosti 435/2004 Sb. definován jako občan, který není státním příslušníkem EU, EHS nebo ESUO. Pro cizince platí přísnější podmínky pro získání zaměstnání v ČR, musí žádat úřady práce o vydání pracovního povolení. Evidence počtu cizinců je velmi nepřesná, oficiální data jsou pouze o počtu zaměstnaných cizinců v ČR

V obecnějším významu je v České republice za cizince považován každý člověk, který nemá české státní občanství. Podle statistik u nás žije víc než 300 tisíc cizinců a stále jich přibývá.“²⁸

Podle zákona o pobytu cizinců na území ČR je cizincem fyzická osoba, která není státním občanem ČR.

2.8.2 Azylant

Azylantem je cizinec, kterému byl podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu ve znění pozdějších předpisů udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu. V praxi hovoříme o azylantovi, jako o občanu ze země, ve které mu hrozí, může hrozit nebo mu hrozilo z důvodu jeho politického přesvědčení, pohlaví nebo rasy ze strany státních orgánů, pronásledování, popřípadě smrt, a který v ČR požádal o politický azyl.

V ČR je zatím azylové řízení zdlouhavé, je však pravdou, že postupem času se zpříšňují kritéria pro udělení azylu. O azyl žádali v minulosti např. státní příslušníci Ukrajiny, se kterými bylo zahájeno správní řízení, bylo jim následně vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění policisty daného RCPP a oni následně po provedení úkonů odjeli do „zařízení pro zajištění cizinců“, kde si požádali o azyl. Tyto žádosti museli v tomto zařízení přijmout. Cizinec byl na území ČR v postavení žadatele o azyl a tudíž ani z ČR neodcestoval ve lhůtě, kterou mu stanovil pro opuštění republiky správní orgán (v tomto případě RCPP nebo jiné oddělení SCPP). Azylové řízení se mnohdy protahovalo.

²⁸ Cizinec[online]. <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Cizinec>>. [cit. 2008-03-25]

2.8.3 Uprchlík, utečenec, běželec

Utečenec je člověk, který se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy z pronásledování a to z důvodů rasových, národnostních, náboženských, z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro své politické přesvědčení.

Zákon hovoří o uprchlíkovi jako člověku, cizinci, kterému byl v zemi, do které uprchl, přiznán na základě jeho žádosti ochranný statut, statut uprchlíka. Uprchlík, kterému byl přiznán na základě rozhodnutí příslušných úřadů statut uprchlíka, má v ČR podobné postavení jako státní občan ČR.

2.9 Bezpečná země původu a bezpečná třetí země

2.9.1 Bezpečná země původu

Co je bezpečnou zemí původu nám vymezuje §2 odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu ve znění pozdějších předpisů.

„(1) Bezpečnou zemí původu se rozumí stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště,

a) v němž státní moc dodržuje lidská práva a je způsobilá zajistit dodržování lidských práv a právních předpisů,

b) který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodů uvedených v § 12 nebo 14a,

c) který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách,

d) který umožňuje činnost právníkům osobám, které dohlíží nad stavem dodržování lidských práv.“²⁹

²⁹ Zákon. č. 325/99 Sb. zákon o azylu[online].

< http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/696/_s.155/701?l=325/1999>, [cit.2008-03-25]

2.9.2 Bezpečná třetí země

Definici bezpečné země původu nám vymezuje §2 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu ve znění pozdějších předpisů.

„(2) Bezpečnou třetí zemí se rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy,^{1b)} aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“³⁰

2.10 Cestovní doklady a víza

2.10.1 Cestovní doklad³¹

„Cestovním dokladem se podle zákona upravujícím pobyt cizinců na území České republiky číslo 326/1999 Sb. rozumí a za takový považuje:

- veřejná listina, která je jako cestovní doklad uznaná Českou republikou;
- za cestovní doklad je možné považovat veřejnou listinu vydanou cizím státem za účelem cestování do zahraničí, pokud její územní platnost zahrnuje území a lze z ní zjistit údaje o státním občanství cizince, údaje o jeho totožnost, fotografii držitele a údaj o době platnosti;
- cizinecký pas s územní platností do všech států světa;
- cestovní průkaz totožnosti, nebo
- cestovní doklad vydaný Českou republikou na základě mezinárodní smlouvy.

Platný cestovní doklad umožňuje občanům členských států zemí Schengenského prostoru překračovat státní hranice mezi jednotlivými členskými zeměmi na jakémkoli místě. Pro hranice mezi jednotlivými členskými zeměmi se užívá názvu „vnitřní hranice“.

Občanům ze zemí, které nejsou členy Schengenského prostoru nebo Evropské unie, je povoleno překračovat pozemní státní hranice na hraničním přechodu. Od 1. ledna 2008 s připojením České republiky mezi země Schengenského prostoru je možnost překročení

³⁰ Zákon. č. 325/99 Sb. zákon o azylu[online].

< http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/696/_s.155/701?l=325/1999>, [cit.2008-03-25]

³¹ Zákon č. 326/1999Sb., o pobytu cizinců [policejní databáze]. <<http://scpp-server.ks.sc/zakony/326.htm>>. [2008-03-15]

státní hranice na pozemních komunikacích, které protínají státní hranice. Pro obyvatele zemí podléhajících vízové povinnosti tato skutečnost dále znamená v případě překročení státní hranice mít cestovní pas opatřen povolením k pobytu na území dané země tzv. vízem.“

2.10.2 Vízum³²

„Osoba ze země podléhající vízové povinnosti má za povinnost požádat před cestou do země, se kterou nemá stát, jehož je občanem, uzavřenou dohodu o bezvízovém styku, na zastupitelském úřadu tohoto státu o povolení pobytu.

Povolení k pobytu je několik typů. Základní rozlišení je na víza **krátkodobá** a **dlouhodobá**.“

2.10.2.1 Krátkodobé vízum³³

„Existují tři krátkodobá víza s délkou pobytu maximálně do 90 dní a vydávají se zejména cizincům za účelem turistiky.

Prvním typem je letištní vízum – vízum typu A, které opravňuje cizince vstoupit na území členského státu a pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště.

Dalším typem je průjezdní vízum – vízum typu B, opravňující cizince při cestě do cílové země po omezenou dobu, maximálně 5 dnů, k pobytu v zemi, přes kterou projíždí.

Třetím typem krátkodobých víz je vízum k pobytu do 90 dnů – vízum typu C. Jedná se o vízum nejčastěji používané tzv. turistické vízum. Takovéto vízum opravňuje držitele k pobytu na území daného státu po dobu v něm vyznačenou.

Pro délku pobytu, která opravňuje držitele krátkodobého víza k pobytu na území České republiky, a relativně jednoduchou možnost získání povolení je hlavně vízum k pobytu do 90 dnů nejčastěji zneužíváno nelegálními migranty.“

³² Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců [policejní databáze]. <<http://scpp-server.ks.sc/zakony/326.htm>>. [2008-03-15]

³³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců [policejní databáze]. <<http://scpp-server.ks.sc/zakony/326.htm>>. [2008-03-15]

2.10.2.2 Dlouhodobá víza³⁴

„Do kategorie dlouhodobých víz patří pouze vízum k pobytu nad 90 dnů – vízum typu D. Vydává se cizincům, kteří dlouhodobě pobývají na území České republiky za účelem studia, zaměstnání nebo sloučení rodiny.

Vízová politika členských zemí není bohužel ani po našem připojení ke dni 21. prosince 2007 jednotná a z toho důvodu dochází ke značným problémům při cestách cizinců do Německé spolkové republiky. Cizinci, kteří mají ve svém cestovním pasu vízový štítek opravňující je k pobytu na území České republiky, jsou přesvědčeni, že mohou bez problémů cestovat po všech členských státech. Bohužel situace je taková, že mají svůj cestovní pas opatřen vízovým štítkem České republiky, nikoli Schengenským vízem a nemohou tedy volně cestovat po dalších členských zemích. Vstoupit a pobývat na území sousedního státu mohou pouze za podmínky, že je to nutné při cestě do své vlasti a doba pobytu je omezena na pět dnů, tzv. tranzit. Nejednotná praxe při vydávání víz se v současné době řeší a bude vyřešena až se začátkem vydávání jednotných tzv. „Schengenských víz“.

2.10.2.3 Jednotná schengenská víza³⁵

„Jednotné schengenské vízum, které jeho držitele opravňuje k pobytu i na území jiného smluvního státu Schengenu, může být vydané Českou republikou nebo jiným smluvním státem Schengenu.

Česká republika udělí průjezdní vízum, letištní vízum nebo vízum k pobytu do 90 dnů jako jednotné schengenské vízum, jsou-li mimo předložení náležitostí k udělení požadovaného druhu víza splněny navíc tyto podmínky:

- cizinec není zařazen do informačního systému smluvních států,
- není důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území jiného smluvního státu ohrozit jeho bezpečnost nebo v něm narušit veřejný pořádek, anebo ohrozit mezinárodní vztahy smluvních států,
- Česká republika je cílem jeho cesty, nebo v případě průjezdu územím smluvních států je prvním smluvním státem, do kterého na toto vízum vstoupí,
- cestovní doklad, do něhož má být vízum vyznačeno, opravňuje ke vstupu do všech smluvních států.

³⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců [policejní databáze]. <<http://scpp-server.ks.sc/zakony/326.htm>>. [2008-03-15]

³⁵ Jednotná schengenská víza[online]. <http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=50459>. [2008-04-05]

Má-li být vízum uděleno ke dvěma vstupům nebo jako vícenásobné, cizinec dále předloží čestné prohlášení, že ke každému dalšímu pobytu na území smluvních států bude mít uzavřeno cestovní zdravotní pojištění.

Celková doba pobytu cizince na území smluvních států nesmí překročit 3 měsíce v průběhu 6 měsíců ode dne prvního vstupu na území těchto států. Nejsou-li splněny uvedené podmínky, může Česká republika omezit územní platnost jednotného schengenského víza.

Jednotné schengenské vízum vydané jiným smluvním státem opravňuje cizince k pobytu na území České republiky po dobu v něm vyznačenou, pokud z jeho územní platnosti není Česká republika vyloučena.“

2.11 Převaděčství a převaděč

Převaděčství je jednou z problematik spojených s nelegální migrací, přesněji nelegálním překračováním státních hranic a převaděči jsou neodmyslitelnou součástí této kriminality páchané zejména na cizincích ze třetích zemí. Mnohdy si tito převaděči „řeknou“ za svou „službu“ takovou sumu, že osoba (cizinec), který má zájem o tuto „službu“ dá veškeré své úspory. Tuto kriminalitu řeší § 171a Trestního zákona (příloha č.9).

2.12 Správní a soudní vyhoštění

Ukončení pobytu na území České republiky může být realizováno tak zvaným „správním vyhoštěním“ ve správním řízení nebo „soudním vyhoštěním“ na základě rozhodnutí soudu. Ve většině případů dochází k trestu soudního vyhoštění, po již platném správním vyhoštění, které cizinec nerespektoval.

2.12.1 Správní vyhoštění

„V určitých zákonem stanovaných důvodech může policie rozhodnout o vyhoštění cizince z území ČR. Jedná se v tomto případě o tzv. správní vyhoštění. Vedle toho existuje ještě tzv. trest vyhoštění, který může uložit soud osobě, která se na území ČR dopustila trestného činu.

V rozhodnutí o správním vyhoštění musí být uvedeno, z jakých zákonných důvodů se rozhodnutí vydává (tedy jakého činu proti ustanovením cizineckého zákona se cizinec dopustil), dobu, v níž je cizinec povinen opustit území ČR a dobu, po kterou mu nebude povolen vstup na území ČR.

Doba, po kterou bude rozhodnutím o správním vyhoštění cizinci zakázáno vstoupit na území ČR závisí na závažnosti důvodů, pro něž je cizinci správní vyhoštění uděleno.

Na vydání rozhodnutí o správním vyhoštění má policie zákonnou lhůtu 7 dnů, kterou může prodloužit, pokud není možné v této lhůtě vydat rozhodnutí. Odvolat se proti rozhodnutí o správním vyhoštění může cizinec, který tvrdí, že pro vydání rozhodnutí nejsou dány zákonné důvody, a to ve lhůtě 5 dnů od obdržení rozhodnutí.

Pokud cizinec požádá o mezinárodní ochranu, nelze rozhodnutí o správním vyhoštění vykonat (to znamená, že cizince nelze vyhostit), dokud ve věci jeho žádosti o mezinárodní ochranu není rozhodnuto některým z negativních způsobů. Rozhodnutí o správním vyhoštění nelze dále vykonat, pokud by pro cizince znamenalo nepřiměřený zásah do soukromého či rodinného života.

Správní vyhoštění lze uložit, jak cizinci, který pobývá v ČR v rámci přechodného pobytu, tak i cizinci s povolením k pobytu na území ČR.

V určitých závažných případech (závažné rodinné důvody, řízení u státního orgánu apod.) lze cizinci povolit v době platnosti rozhodnutí o správním vyhoštění vstup do České republiky na dobu maximálně 30 dnů.

Jestliže pominuly důvody, pro něž bylo cizinci správní rozhodnutí uloženo a uplynula polovina doby platnosti vyhoštění, je cizinec oprávněn podat na policii žádost o zrušení platnosti rozhodnutí o správním vyhoštění.³⁶

Správní vyhoštění je realizováno v souladu s ustanovením §119 a §120 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen z.č. 326/1999 Sb.) ve znění dalších zákonů.

Případ z praxe:

V červnu 2003 po 20,00 hodině kontrolovala hlídka RCPP Kořenov, v okrese Jablonec nad Nisou osobu Ukrajiny. Po prokázání totožnosti platným cestovním dokladem bylo zjištěno, že cizinec přicestoval na území ČR v březnu 2003 přes HP Náchod na turistické vízum s délkou pobytu na 20 dní. Po uplynutí délky pobytu (tedy 20 dní od vstupu na území ČR) cizinec

³⁶ Doma v České republice – správní vyhoštění[online].

< <http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/pobyt-v-cr/92> >. [2008-03-25]

z území ČR nevycestoval. Cizinec byl zajištěn dle ustanovení §15 odst.2 zákona č.283/1991Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů. Bylo s ním zahájeno řízení ve věci správního vyhoštění a vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění s platností na 2 roky, tj. do června 2005. Byla mu uložena bloková pokuta ve výši 300,-Kč. Lhůta k vycestování z území ČR mu byla stanovena na 15 dní. Z výsledku vyplynulo, že přijel do ČR za prací. V ČR pracoval a to i přestože věděl, že pokud přicestoval na turistické vízum nesmí v ČR pracovat. Na dotaz, proč si nevyřídil pracovní vízum odpověděl, že pracovní vízum stojí daleko více dolarů, než turistické. Mimo to mu jeho kamarád řekl, že se to tak běžně dělá.

Pokud by byl cizinec zjištěn na území ČR po lhůtě stanovené k vycestování, byl by podezřelý ze spáchání trestného činu dle §171 odstavce 1, písm. b) trestního zákona – maření úředního rozhodnutí. Poté by byla provedena policisty konzultace se státním zástupcem Okresního státního zastupitelství, který by rozhodl, zda v daném činu spatřuje vyšší společenskou nebezpečnost. Pokud ano, bylo by provedeno takzvané zkrácené přípravné řízení, kdy by byl cizinec řešen soudem. V případě, že by státní zástupce rozhodl, že v činu spatřuje nízkou společenskou nebezpečnost, nejednalo by se o trestný čin a byl by řešen policisty, kdy by mu bylo vydáno nové rozhodnutí o správním vyhoštění.

Jak to je se správním vyhoštěním po vstupu ČR do SchP? O tom hovoří článek z internetu „Za porušení Schengenu bylo už z ČR vyhoštěno 306 lidí“ (příloha č.10).

2.12.2 Soudní vyhoštění³⁷

„Soudní vyhoštění cizinců se provádí na základě výkonu trestu vyhoštění, který ukládají soudy v trestním řízení v souvislosti s jedním nebo více trestnými činy, pro které byl cizinec odsouzen. Trest vyhoštění může soud uložit podle trestního zákona jako trest samostatný nebo vedle jiného trestu. Protože trest vyhoštění neukládají soudy každému cizinci, který je odsouzen za spáchání trestného činu, odráží počet soudně vyhoštěných cizinců jen soudní praxi v ukládání trestu vyhoštění při souzení cizinců, kteří spáchali v České republice trestný čin. Údaje o soudně vyhoštěných cizincích jsou proto jen částečnou a doplňující informací k hodnocení jejich trestné činnosti a způsobu postihu. Cizinecká policie vytváří podmínky pro

³⁷ Migrace na území České republiky[online]. <<http://www.mvcr.cz/migrace/1998/represe.html>>. [2008-03-25]

realizaci trestu vyhoštění, zajišťuje cestovní doklady pro cizince, jízdenku či letenku na spoj do domovského státu.“

Případ z praxe:

Pro příklad uvádím případ státního příslušníka Ukrajiny, kterého kontrolovali policisté RCPP Kořenov v únoru 2006. Kontrolou dokladů bylo zjištěno, že cizinec je v ČR nelegálně, protože mu byl Oblastním ředitelstvím cizinecké a pohraniční policie Brno vysloven zákaz pobytu na území ČR a to na dobu 3 let, kdy lhůta k vycestování byla stanovena do konce dubna 2005. Cizinec se dopustil jednání, kdy byl podezřelý ze spáchání trestného činu dle ustanovení §171 odst.1, písm.b) trestního zákona. Po provedené konzultaci se státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Jablonci nad Nisou, bylo zahájeno řízení ve zkráceném přípravném řízení. Policisté RCPP Kořenov museli provést potřebné úkony, včetně zajištění kopie rozhodnutí o správním vyhoštění s nabytím právní moci, která musí být přiložena do spisu. Cizinec byl do druhého dne umístěn do cely předběžného zadržení. Poté byl předán spis státnímu zástupci. Soud uložil cizinci trest vyhoštění na dobu 3 let.

Zde se samozřejmě můžeme pozastavit nad tím, že soud uložil trest vyhoštění ve stejné délce jako správní orgán, tedy policie. Pokud by státní zástupce odmítl projednávat věc ve zkráceném přípravném řízení, z důvodu, že by shledal v činu nízkou společenskou nebezpečnost, byl by tento cizinec řešen správním řízením, ve kterém by mu byl uložen zákaz pobytu na území ČR na dobu delší jak 3 roky. Soudy většinou totiž ukládají paradoxně nižší délku trestu vyhoštění, než by jim hrozilo ze strany policie. Je to zejména z důvodu toho, že si nechávají prostor, pro další trestání cizince, pokud i po vynesení rozsudku trestu vyhoštění neopustí území ČR, nebo pokud přicestuje na území ČR pod jinou identitou. Případ jsem uvedl v případě z praxe v podkapitole „2.6.3 AFIS“.

2.13 Agrese, násilí, rasismus, xenofobie

Agrese

„Agrese (aggression) útočné či výbojné jednání, projev nepřátelství vůči určitému objektu, úmyslný útok na překážku, osobu, předmět stojící v cestě k uspokojení potřeby (reakce na frustraci); biologicky jakákoliv fyzická akce nebo hrozba akcí, který jednotlivec zmenšuje svobodu nebo genetickou způsobilost jiného jednotlivce; agresivita může být buď potlačena a projevit se krátkodobě podrážděností nebo dlouhodobě psychosomatickými

důsledky a být přesunuta, ritualizována nebo symbolizována, anebo se může projevit otevřeně.³⁸

„Agresi rozumíme destruktivní chování, směřující k fyzickému (brachiálnímu), slovnímu (urážka, pomluva) nebo symbolickému (pomocí gest) útoku vůči jinému jedinci (předmětu).

Cílem agrese je zastrašit druhého, zmocnit se objektu či ho odstranit, jinému zmařit a sobě zajistit společenské výhody.³⁹

Násilí

Jak uvádí Čermák (1999, s. 12), násilí je někdy z agrese vyčleňováno a je definováno jako záměrný pokus fyzicky někomu ublížit. Násilí může být jen jedním z projevů agrese v chování.

Násilí (violence) je uplatňování síly k překonání odporu.

Rasismus

„Rasismus, rasismus – názor o nerovnosti, nadřazenosti ras⁴⁰

„Je to způsob myšlení a jednání, který se vyskytuje téměř všude ve světě, kde se setkávají příslušníci dvou nebo více lidských kultur. Vychází z předpokladu, že lidská plemena nejsou stejně hodnotná, přičemž se zpravidla zdůrazňují přednosti vlastní rasy. Rasismus je považován za nepřátelský postoj namířený proti příslušníkům jiných etnických skupin.⁴¹

„**Xenofobie** – odpor, nepřátelství, strach, nedůvěra ke všemu cizímu⁴²

V našem případě se nejedná ani tak o odpor, i když v některých případech může jít i o odpor k určité skupině. Jedná se především o to, že se společnost bojí cizího, strach opadáva nebo téměř mizí pouze tehdy, pokud jedinec splňuje podmínky určené danou společností.

³⁸ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: 2000. s. 22, 23

³⁹ SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha: 1996. s. 17

⁴⁰ LINHART, Jiří, a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. s.315

⁴¹ Kolektiv autorů. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. s. 297

⁴² LINHART, Jiří, a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. s. 40

Každá společnost je méně či více poznamenána xenofobií. Pokud uvidíme jedince jiné kultury, například muslima, máme alespoň vnitřně „divný“ pocit z tohoto člověka a nejsme ochotni si ho připustit k tělu. Právě tehdy jde o xenofobii – strach, která může vést až k agresi. V příčné souvislosti s xenofobií je možné hovořit i o rasismu.

2.14 Marginalizace a asimilace

Marginalizace

Jde proces, jehož prostřednictvím se určitá skupina ocitá v znevýhodněné pozici na okraji společnosti; Na okraji společnosti se ocitá na základě nedostatečného přístupu k věcem, ke kterým má přístup běžný člověk daného státu.

Asimilace

„Asimilace – přizpůsobení, splynutí“⁴³

Asimilace je založena na koncepci, že bude daná skupina včleněna do velké skupiny a uvnitř s ní splyne (převezme jazyk, návyky a podobně).

⁴³ LINHART, Jiří, a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: nakladatelství Dialog, 2003. s.43

3 HISTORICKÝ VÝVOJ OCHRANY STÁTNÍCH HRANIC A MIGRACE V OBDOBÍ 1945 - 2008

3.1 Organizace ochrany státních hranic

Každý celek, království nebo stát má pomyslnou čáru, která ohraničuje území tohoto celku. Dnes této jakési pomyslné čáře říkáme státní hranice. Samozřejmě, že v historii tu byl jakýsi vývoj ostrahy SH, jelikož každý stát si střežil své území, své zájmy. Největší a nejsložitější období pro příslušníky střežící státní hranici bylo nejprve období před 2. světovou válkou a těsně po druhé světové válce. Byla zde totiž nejen hrozba „pašeráků“, kteří se nebáli použít zbraně, ale samozřejmě i mnoha neonacistických stoupenců. Připomeňme si, že před druhou světovou válkou a těsně po ní střežili státní hranici příslušníci Finanční stráže s pomocí takzvaných příslušníků „SOS“, tedy stráže obrany státu. V roce 1938 byla hodně složitá situace. V září 1938 začaly zaplavovat ulice příhraničních měst a vesnic davy zfanatizovaných henleinovců. Ti rozbíjeli okna úřadů kameny a následně se začínali ozbrojovat střelnými zbraněmi, často docházelo k případům odzbrojení příslušníků finanční stráže. Ač to nebylo na SH lehké a příslušníci Finanční stráže střežili SH v drsných povětrnostních podmínkách, za špatných pracovních podmínek, často se na tyto příslušníky zapomínalo. Svědčí o tom i fakt, že se příslušníci Finanční stráže, povoláni ihned po 2. světové válce do služby (květen 1945), dočkaly vládní legislativy až v říjnu 1945. 2. října 1945 vyšel v platnost „Dekret presidenta republiky č. 86, o znovu vybudování finanční stráže v zemích České a Moravskoslezské a o úpravě některých služebních a platových poměrů příslušníků finanční stráže“.

3.1.1 Ostraha státních hranic před rokem 1989

Těsně po druhé světové válce, tedy v roce 1945 bylo pohraničí tehdejšího Československa obsazeno vítěznými okupačními vojsky, armádami. Mimo těchto vojsk zde působily i polovojenské skupiny, které vznikly na samém konci války. Jednalo se o různé revoluční gardy, pluky svobody a jiné skupiny. Na přelomu května a června 1945 byly tyto polovojenské skupiny rušeny a nahrazovány jednotkami československé armády. Následně byl do pohraničí vyslán Pohotovostní pluk 1 Národní bezpečnosti. Tento Pohotovostní pluk

byl zformován na základě usnesení vlády v červnu 1945, jako nová jednotka Sboru národní bezpečnosti, která měla organizaci na principech vojska. Dne 31. 8. 1945 byl vytvořen na základě dohody mezi ministerstvem vnitra, ministerstvem národní obrany a ministerstvem financí systém ozbrojených jednotek zajišťujících ochranu a obranu státních hranic tehdejšího Československa. Tehdejší ochrana státních hranic byla tvořena čtyřmi, takzvanými sledy.

I.sled – zde působila Finanční stráž; Ta zajišťovala zejména pochůzkovou strážní službu se zaměřením na páchání hospodářské trestné činnosti páchané v souvislosti s překračováním státních hranic a zabezpečovala chod hraničních přechodů.

II.sled – do působnosti tohoto sledu spadaly příhraniční stanice Sboru národní bezpečnosti a roty Pohotovostního pluku 1 Národní bezpečnosti a dále sem byly začleněny jednotky výcvikových středisek Sboru národní bezpečnosti; Ty byly například zde v Liberci, ale i sousedním Jablonci nad Nisou.

III.sled – tvořily armádní asistenční oddíly praporů, které při ostraze státní hranice přímo spolupracovaly s jednotkami Finanční stráže, Sboru národní bezpečnosti a Národní bezpečnosti;

IV.sled – byly zálohy, které představovaly rychlé, popřípadě motorizované divize;

V polovině roku 1946 došlo ke zrušení Pohotovostního pluku 1 Národní bezpečnosti. Místo něj byly vytvořeny tři pohotovostní pluky se sídlem v Liberci, Brně a Plzni.

1. ledna 1949 došlo ke zrušení Finanční stráže a její úkoly byly přeneseny na nově vzniklý útvar s názvem „Pohraniční stráž“. Tento útvar spadl pod ministerstvo vnitra.

Lze tedy říci, že do roku 1950 zajišťovali ochranu státních hranic výhradně příslušníci ozbrojených pohraničních složek tvořených příslušníky z povolání. Postupně začaly početní stavy složky Pohraniční stráže doplňovat také vojáci, kteří plnili základní vojenskou službu. Největší reorganizací před rokem 1989 byl rok 1951, kdy se vojáci základní vojenské služby stali hlavními aktéry ochrany státních hranic.

V 60tých letech 20. století byla reakcí na mezinárodní situaci opět reorganizace v Pohraniční stráž. Pohraniční stráž tak byla v těchto letech vyňata z působnosti ministerstva vnitra a spadala do působnosti ministerstva národní obrany. V těchto letech totiž dochází k tomu, že nepřitelem státu č.1 přestávají být agenti-chodci, kteří postupně přestávají přes státní hranici, tedy tzv. „zelenou“, chodit. Působnost Pohraniční stráže se v těchto letech přesouvá od zátaras více do vnitrozemí. Zde se Pohraniční stráž zaměřuje na osoby, které hodlají uprchnout z tehdejšího Československa a to z důvodů politických nebo ekonomických. Pohraniční stráž je v tomto období vybavena těžkou technikou.

V období tzv. „normalizace“, přesněji 1. 1. 1972 je Pohraniční stráž vyňata z působnosti ministerstva národní obrany a je opětovně začleněna do působnosti Federálního ministerstva vnitra. V červnu 1973 bylo zrušeno Velitelství Pohraniční stráže, které bylo nahrazeno Hlavní správou Pohraniční stráže a ochrany státních hranic. Hlavní správa Pohraniční stráže a ochrany státních hranic zajišťovala ochranu státních hranic na celém území Československa. Hlavní správě Pohraniční stráže a ochrany státních hranic byly podřízeny tyto útvary:

1. **Pohraniční stráž** – zajišťovala ochranu státní hranice s Bavorskem a Rakouskem a sledovala lodě plující po Dunaji, které patřily kapitalistickým zemím;
2. **oddělení pasové kontroly** – tato oddělení působila na celém území Československa a zajišťovala přeshraniční provoz; Působila tedy na hraničních přechodech.
3. **pohraniční oddělení ochrany státních hranic** – tato oddělení zajišťovala ochranu státní hranice se socialistickými státy;
4. **oddělení správy státních hranic** – tato oddělení zabezpečovala vytyčení průběhu státních hranic z hlediska právního, údržbu hraničních znaků a vedla dokumentaci o státní hranici;
5. **sekretariát hlavního hraničního zmocněnce** – jehož prostřednictvím se projednávaly s orgány sousedních států pohraniční záležitosti;

Tato organizace ochrany státních hranic vydržela až do roku 1989.

3.1.2 Ostraha státních hranic 1989 - 2007

Po roce 1989, kdy došlo k takzvanému „pádu železné opony“ a na západní hranici se začaly stříhat dráty, dochází také k novému způsobu střežení státní hranice a také ke změně struktury organizace střežení státní hranice. Po roce 1989 přestávají střežit státní hranice útvary Pohraniční stráže a tato povinnost nebo chceme-li tento úkol, si na svá bedra klade nově vzniklá ozbrojená složka, která byla nástupcem Veřejné bezpečnosti a to Policie, tehdy Policie Československé federativní republiky. Vznikají útvary „Stanice ochrany státních hranic“, později „Oddělení pohraniční policie“, které mají za úkol ostrahu takzvané „zelené hranice“ tedy státní hranice mimo hraniční přechody, které jsou zpočátku posilovány ještě vojáky základní vojenské služby a „Referáty cizinecké policie“, které mají za úkol

přeshraniční provoz, pohraniční kontrolu na hraničních přechodech, tedy kontrolu vozidel, jejich zavazadlových prostor a kontrolu osob, respektive jejich dokladů. SCPP je postupem času, přesněji v polovině 90tých let 20.století organizačně začleněna v rámci útvarů s územně vymezenou působností. To znamená, že je podřízená jednotlivých Okresním a Městským ředitelstvím PČR. Takto organizovaná ostraha SH je prováděna až do **1. ledna 2002**. Tehdy se SCPP stává, na základě usnesení vlády ČR č. **733/2000**, liniově řízeným útvarem. SCPP je samostatným celkem v rámci PČR, má celorepublikovou působnost. V rámci tohoto procesu dochází ke slučování útvarů „Oddělení pohraniční policie“ (dále jen OPP) a „Referátů cizinecké policie“ do jednoho celku s názvem „Referát cizinecké a pohraniční policie“, který je užíván až do 1. ledna 2008, tedy do vstupu ČR do SchP. Dochází k rušení OPP a sídla vznikají na HP. Jen minimum OPP se v rámci ČR nesloučí s „Referáty cizinecké policie“ na HP. Toto minimum útvarů zůstává ve stejných budovách, mění se jen jejich název na již zmiňovaný „Referát cizinecké a pohraniční policie“.

Od 1. ledna 2002 tedy tvoří organizační strukturu SCPP:

1. **Ředitelství služby**, které sídlí v Praze a má celorepublikovou působnost;
2. **Oblastních ředitelství** a to v Praze, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Ostravě, Brně, Českých Budějovicích a Plzni. Územní působnost těchto oblastních ředitelství je totožná s teritoriální působností jednotlivých správ krajů Policie České republiky s výjimkou oblastního ředitelství Praha, jehož působnost zahrnuje teritoriální působnost území hlavního města Prahy a Policie ČR správy Středočeského kraje.

Oblastním ředitelstvím je dále podřízeno:

- **7 odborů pátrání a kontroly pobytu**, které se dále člení na 3 organizační celky a to oddělení pátrání a eskort, oddělení kontroly pobytu a skupinu dokumentace;
- **5 zařízení pro zajištění cizinců** s dislokací v Bálkově, Poštorné, Velkých Přílepech, Bělé pod Bezdězem – Jezové a Frýdku-Místku.
- **77 oddělení cizinecké policie**, které se nacházejí v okresních městech, kde probíhá přihlašování, evidování a povolování pobytu cizincům na území České republiky
- **138 referátů cizinecké a pohraniční policie**, které mají jako prvořadý úkol kontrolu osob a jejich dokladů, kontrolu vozidel, které vyjíždějí do České republiky nebo vyjíždějí z České republiky na hraničních přechodech a ochranu státní hranice v celkové délce **2 289,7 km**.

Délka SH s jednotlivými sousedními státy:

S Polskem **761,8** km, se Slovenskem **251,8** km, s Rakouskem **466,1** km, se SRN **810** km.

RCPP plnily i další úkoly, zejména spolupráci s teritoriální policií, s Celní správou, se Službou kriminální policie, dále plnily úkoly k pátrání po osobách a vozidlech, prováděly pobytové kontroly na stavbách, ubytovacích zařízeních, přijímá oznámení od občanů a dalších úkoly, které jim ukládají různé zákonné normy a interní akty řízení, zejména potom zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zákon č.325/1999 Sb., o azylu, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic a Závazný pokyn policejního prezidenta č.154/2001, o činnosti RCPP.

Ochrana SH byla v této konečné podobě zachována až do vstupu ČR do SchP, tedy do 21.12.2007.

3.1.3 Ostraha státních hranic po vstupu České republiky do Schengenu – dobrý krok či nikoliv?

Po vstupu ČR do SchP se ochrana státních hranic radikálně změnila. Není již prováděna na SH. Síly jsou soustředěny do vnitrozemí. Boj s nelegální migrací je veden novým způsobem. Jsou zrušeny RCPP, které jsou nahrazeny útvary ve vnitrozemí. Ty dostávají název „Inspektoráty cizinecké policie“ (dále jen ICP).

Po „otevření“ hranic jsou v ČR nové možnosti, se kterými však přichází zvýšené riziko v podobě kriminality.

Jak vypadá české pohraničí po vstupu do SchP a jaký je vývoj nelegální migrace a kriminality, pojednává článek z Mladé fronty DNES ze dne 7.4.2008 (příloha č.11).

Po vstupu ČR do SchP narostl počet běženců, a to několikanásobně. Z článku uveřejněného v Mladé frontě Dnes ze dne 7.4.2008 (citovaného v příloze č.10) je patrná diskuze občanů a starostů příhraničních obcí o nárůstu kriminality a nelegální migrace po vstupu ČR do SchP. Nárůst kriminality byl v některých příhraničních oblastech značný. Dokladuje to situace na Tanvaldsku a zvláště v obci Kořenov a jejích přilehlých částí, v okrese Jablonec nad Nisou. Je patrné, že sledování kriminality v souvislosti s nelegální migrací je nutné provádět průběžně, sledovat její výkyvy a to po celém území ČR, navíc ve spolupráci s ostatními státy EU.

Boj s nelegální migrací⁴⁴

„Jelikož má Česká republika vnější schengenské hranice pouze na mezinárodních letištích, kontrola nelegální migrace je soustředěna do vnitrozemí. Policisté cizinecké policie provádějí jak v příhraničí, tak i ve vnitrozemí kontroly cílené především na pobytový režim cizinců a samozřejmě i nelegální migraci. V příhraničí provádí cizinecká policie nadále osvědčený model takzvaného závojevého pátrání (pátrání od státní hranice směrem do vnitrozemí). Dále jsou v příhraničních oblastech vykonávány společné hlídky (hlídky složené z českých policistů a policistů sousedního státu v konkrétní oblasti), tak jak tomu bylo v minulosti. Policista druhého státu má stejná oprávnění a povinnosti, jako příslušník Policie České republiky.“

Nad výše uvedeným odstavcem prezentovaným ředitelstvím SCP se lze pozastavit. Dle našeho názoru zcela nevystihuje plně skutečnost. Je třeba podotknout, že policisté sousedních států na našem území, jakož i policisté ČR na území sousedního státu, nemají stejná práva užit služební pistole, jako policista daného státu. Jde o to, že policista, který vykonává službu ve společné hlídce na cizím území, může služební zbraň použít pouze v krajní nouzi nebo v nutné obraně.

Byl odchod policistů cizinecké a pohraniční policie z hranic dobrým krokem? Jak tomu je v zahraničí?

Je třeba se také pozastavit nad tím, zda byl úplný odchod policistů cizinecké policie z příhraničí dobrým krokem. Jde samozřejmě o složitou otázku a jde o úhel pohledu. Vláda prezentuje úspěšnost tohoto kroku – nenarostla kriminalita. Na Tanvaldsku, zejména v okolí Kořenova a Desné v Jizerských horách, kriminalita vzrostla. V oblastech, kde policisté sousedních států více působí v příhraničí, nebyl nárůst kriminality zaznamenán.

Názor, že cizinecká policie měla opustit pouze prostory hraničních přechodů a ty objekty, které se nacházely mimo hraniční přechody, měly zůstat v majetku cizinecké policie a měla zde působit minimálně jakási detašovaná pracoviště cizinecké policie, se jeví jako legitimní. Pokud chce mít cizinecká policie poznatky z příhraničí, neměla by se lidem z příhraničí oddalovat. Zrušením RCPP a vytvořením nových celků (ICP) ve vnitrozemí se lidem cizinecká policie oddálí a není s nimi v takovém kontaktu, jako byla před reorganizací cizinecké policie v roce 2008.

⁴⁴ *Boj s nelegální migrací*[online]. < http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=50464>, [cit.2008-03-31]

Přítomnost cizinecké policie v příhraničí má své opodstatnění, protože jev nelegální migrace je v SchP jevem trvale přítomným. Je chybou si pokládat vůbec otázku, zda má cizinecká policie své opodstatnění po vstupu ČR do Sche, protože nelegální migrace a její formy zde byly, jsou a budou. Obyvatelstvo je ohroženo pácháním přestupků a trestných činů nelegálními migranty, mimo to je třeba také hodnotit zdravotní a hygienická rizika. Neznamená, že když jsou zrušeny kontroly na hranicích a je zde volný pohyb přes SH, nelegální migrace zmizí. Naopak je zde předpoklad nárůstu nelegální migrace, zejména ze zemí bývalého Sovětského svazu, ale i Číny. V SRN mají tzv. „geta“ občanů Turecka, ve Francii jsou „geta“ Alžíránů.

Varovným příkladem může být případ z Německa, kdy na německo-francouzských hranicích po vstupu obou států do Sche, snížili policisté SRN početní stavy o více jak polovinu. Během 1 roku byla situace na státních hranicích taková, že policie na hranicích opět posilovala, kdy se početní stavy dokonce oproti období před vstupem do Sche zvýšily.

Právě protože tyto státy mají s nelegální migrací a s nelegálními migranty jako cílová země negativní zkušenosti, je postoj Němců a Rakušanů, kteří nebyli nakloněni tomu, aby se nyní SchP rozšiřoval a pokud ano, tak ne v takové míře, pochopitelný. Byly zde alternativy, že vstoupí do SchP pouze některé státy. Nakonec oba státy podlehly tlaku a s přistoupením souhlasily. Reakce je ovšem taková, že Němci provádí důkladnou kontrolu ve vnitrozemí. Rakušané přistoupili k ochraně státních hranic posílením armádou. Nelze kritizovat kroky sousedních států, i když je pravdou, že například v Německu jsou kontroly opravdu nepříjemnou záležitostí a jsou zbytečně přehnané. Nejsou zaměřeny jen na cizince třetích států, tedy nelegální migraci, ale i na cizince z nově přistoupených států (tedy Polska, Česka a Slovenska). Pokud však hovoříme o tom, že v příhraničí s Německem nedošlo k nárůstu kriminality, může to být důsledkem významného působení médií, která medializují fakt o přísných kontrolách.

Z tohoto hlediska je možné hodnotit kroky ČR jako laxní, což je možno vyvozovat i z toho, že zatímco v Německu, Polsku a Rakousku byli ponecháni policisté v příhraničí, kde dále vykonávají specifikovanou činnost, Česká republika stáhla úplně policisty ze státních hranic do vnitrozemí, kde vytvořila velké celky o větším počtu policistů. Celkově jde však o menší počet policistů SCP, než tomu bylo před vstupem do Sche. Policisté tak do těchto oblastí vyjíždějí jen sporadicky. Z pohledu praxe je v současné době cizinecká policie Ministerstvem vnitra ČR a Policejním prezídiem ČR, jakoby opomíjenou složkou na úkor ostatních složek.

Ví občané o práci cizinecké policie?

Občané České republiky všeobecně o policistech na státních hranicích věděli, ale jak bylo uvedeno v úvodu bakalářské práce, mnohdy policisty zaměňovali s příslušníky Celní správy. K záměně příslušníků těchto složek ovšem docházelo a dochází nejen laickou veřejností, ale i médii a bohužel i vrcholnými představiteli vlády. Lidé v příhraničí, kteří se s policisty SCPP setkávali každodenně a „jejich přítomnost“ zaznamenávali v podobě hlídek a to pěších nebo motorizovaných, byli vždy se SCPP více obeznámeni. Celkově však občané, kteří přímo do kontaktu s touto složkou nepříjdou, o této složce neví nic nebo vědí minimum. Samozřejmě, že již název napovídá, že jde o složku, která pracuje s cizinci. Ano, hlavní náplní cizinecké policie je zejména práce s cizinci. Málo kdo však ví, že tato práce je velice pestrá, protože nejen, že policisté cizinecké policie pracují s cizinci, ale samozřejmě přijímají jako ostatní složky oznámení a vyjíždějí na tyto oznámení. Provádí kontroly vozidel a v rámci preventivních bezpečnostních akcí se podílejí i na dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. Policisté na hraničních přechodech kontrolovali do konce roku 2007 situaci z hlediska možného výskytu nakažlivých chorob a tím pozitivně vstupovali do podvědomí občanů.

I po vstupu do Sche, například v lednu a únoru 2008 se policisté cizinecké policie účastnili zabezpečení „Světového poháru“ v lyžování a ve skocích na lyžích, který se konal v Liberci. Policisté ICP Liberec také spolupracují se Službou kriminální policie a vyšetřování při pátrání po odcizených vozidlech.

Je důležité vědět, že právě činnost policistů cizinecké policie (zejména dříve cizinecké a pohraniční policie) byla a je mnohdy velkým zdrojem kvalitních informací pro speciální složky, jako jsou Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Službu kriminální policie a vyšetřování, ale i zdroj informací pro Zpravodajskou službu Armády České republiky.

Obešla by se Česká republika bez cizinecké policie?

Po vstupu České republiky do Schengenského území, jsou ze strany vlády tvořeny reorganizační změny. Některé kroky, které jsou konány ze strany vlády imponují tak - „jako by náš stát o cizineckou policii nestál“. Neuvedomuje si snad vláda, co by hrozilo v případě zrušení cizinecké policie? Nebo nejsou vládní úředníci dostatečně s riziky obeznámeni? Nebylo by dobré, aby vláda zajistila s občany, starosty příhraničních obcí a s výkonnou složkou intenzivnější komunikaci? Příští generace si může položit závažnou otázku – „Co jste pro ochranu státu učinili?“. Bohužel reorganizační kroky ze strany vlády ale i policejního prezidia, se mohou jevit jako nesystémové a krátkozraké.

SCHE lze nazvat historickým mezníkem a i eventuální chyby v přístupu výkonné moci státu mohou mít fatální dopad.

Určitý trend v nedoceňování práce SCPP (později SCP) trvá již nějakou dobu a aktuálně se stupňuje.

Je pravdou, že jsou dnes obvodní, městská a místní oddělení policie zavalena administrativou díky velké kriminalitě o což je „ochuzena“ cizinecká policie. Cizinecká policie není tolik zavalena administrativou, pokud samozřejmě hovořím o policistech skupiny kontroly pobytu, ale o to více jsou policisté nasazeni v terénu. Objevují se názory, že cizinecká policie by mohla být zrušena a vše by zvládala obvodní, místní a městská oddělení. Ovšem, zde si uvědomme jednu důležitou věc - pokud převedeme policisty cizinecké policie, kteří jsou vybaveni expertními znalostmi v práci s cizinci (složitou cizineckou problematikou), na oddělení pořádkové policie, pohltí je systém trestního řízení, a tudíž se problematika cizinců stane okrajovou. Každá země - USA, Kanada mají svou cizineckou policii, např. v podobě „imigrační policie“, protože je vládami státu vnímána jako nepostradatelná složka. Přiznejme si, že pokud by v ČR cizinecká policie přestala fungovat, byla by zde nekontrolovatelná nelegální migrace a její veliký nárůst, který je již v současné době zaznamenáván. Nelegální migrace ohrožuje stát v oblasti páčání trestné činnosti a ekonomických dopadů. Případný ekonomický kolaps České republiky, by negativně ovlivnil stav celé EU. Proto je v zájmu členských států nelegální migraci sledovat, monitorovat ji a vyhodnocovat z ní závěry. Na to je ovšem třeba samostatné policejní složky, která se touto problematikou bude expertně zabývat a případná rizika bude vyhodnocovat z profesionálního hlediska.

Management policie, by měl v rámci policie tuto složku více akceptovat, měla by být více prezentována v médiích, aby tak vešla její činnost do podvědomí občanů ČR. To by umožňovalo i její posílení akceschopnosti v komunikaci s občany a politiky.

3.1.4 Organizace Oblastního ředitelství Ústí nad Labem

organizace v období 1. 1. 2002 – 31. 12. 2007

Oblastní ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie v Ústí nad Labem (dále jen Obl.Ř SCPP) vzniklo spolu s dalšími 6 oblastními ředitelstvími 1.1.2002. Strukturu tohoto Obl.Ř SCPP tvořilo k 1. 1. 2002:

- **10 oddělení cizinecké policie**

- **1 odbor pátrání** tvořen **3 odděleními kontroly pobytu** a **3 odděleními pátrání a eskort**
- **23 referáty cizinecké a pohraniční policie**, které zabezpečovaly výkon služby na 26 HP, z toho 19 silničních, 5 železničních, 1 říčním, a 1 leteckém (na mezinárodním letišti v Liberci) a na 29 TS. Přitom zajišťovalo 430 km dlouhou SH se SRN a Polskem. Postupně se otevřely nové HP a TS. Mezi nově otevřené HP patří největší HP (dálniční) v rámci Obl.Ř SCPP Ústí nad Labem a to Krásný Les, který spojuje Ústí nad Labem s Drážďany po nově otevřené dálnici D8.
- **3 skupiny služební kynologie**, které mají psy hlídkové, ale i specialisty na vyhledávání drog, osob v úkrytech a výbušnin

organizace od 1.1.2008

Na základě přistoupení ČR do Schep dne 21. 12. 2007, došlo k 1. 1. 2008 k reorganizaci SCPP. Nejen, že se změnil název, kdy se vypouští slovo „pohraniční“, tedy název zní „Služba cizinecké policie“, ale mění se i struktura, počty policistů, jejich dislokace, ale i jejich činnost. Oblastní ředitelství služby cizinecké policie (dále jen Obl.Ř SCP) Ústí nad Labem je tvořeno Inspektoráty cizinecké policie (dále jen ICP), jejich detašovanými pracovišti a Skupinami služební kynologie. Od 1. 1. 2008 je tedy struktura Obl.Ř SCP Ústí nad Labem tato:

- **Inspektoráty cizinecké policie**
- **Odbor specializovaných činností**, složen z odborů pátrání a skupin služební kynologie
- **a dalšími funkčními útvary**

Inspektoráty cizinecké policie byly zřízeny čtyři a to:

1. ICP LIBEREC - působnost (okresy Jablonec nad Nisou, Liberec)

detašovaná pracoviště:

- Skupina povolování pobytu - Rýnovická 46, Jablonec nad Nisou
- Skupina povolování pobytu - nám.Dr.E.Beneše 584/24, Liberec

2. ICP RUMBURK - působnost (okresy Česká Lípa, Děčín)

detašovaná pracoviště:

- Skupina povolování pobytu - Paní Zdislavy 299/3, Česká Lípa
- Skupina povolování pobytu - Čs. Mládeže 4, Děčín
- Skupina povolování pobytu - Rolnická 1, Rumburk

3. ICP ÚSTÍ NAD LABEM - působnost (okresy Litoměřice, Ústí nad Labem, Teplice)

detašovaná pracoviště:

- Skupina povolování pobytu - Masarykova 27, Ústí nad Labem
- Skupina povolování pobytu - Vrchlického 3, Teplice
- Skupina povolování pobytu - Eliášova 9, Litoměřice

4. ICP CHOMUTOV - působnost (okresy Louny, Most, Chomutov)

detašované pracoviště:

- Skupina povolování pobytu - Kochova 1185 Kord č. 2, Chomutov
- Skupina povolování pobytu - Osvoboditelů 320, Louny
- Skupina povolování pobytu - Václava Řezáče 224, Most

Detašovaná pracoviště, tedy Skupiny povolování pobytu vykonávají činnost dřívějších Oddělení cizinecké policie, tedy zejména evidenci cizinců trvale nebo dočasně žijících na území ČR, ukončování a povolování pobytu.

Jednotlivé ICP jsou dále ještě tvořeny Skupinami kontroly pobytu, Skupinami specialistů.

Skupiny kontroly pobytu plní nejen základní úkoly PČR, pátrání po osobách, vozidlech a věcech, zajišťování veřejného pořádku, ale jejich činnost se soustřeďuje zejména na cizince, problematiku cizinců. Provádí pobytové kontroly, v rámci kterých kontrolují ubytovací zařízení, hotely, penziony, místa, kde se soustřeďují cizinci. Kontrolují dodržování povinností ubytovatelů a cizinců, které jim vyplývají ze zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, odhalují cizince, kteří pobývají na území ČR nelegálně, tedy v rozporu se zákonem, odhalují cizince podezřelé ze spáchání trestného činu dle §171 odst. 1 písm. b) trestního řádu, odhalují cizince, kteří se do ČR dostali nelegálně, a následně s nimi zahajují řízení ve věci správního vyhoštění, popřípadě s nimi zahajují zkrácené přípravné řízení nebo tyto cizince předávají vyšetřovateli.

Policisté skupiny specialistů mají za úkol především zkoumání předložených dokladů, listin a jiných cenin, předložených cizinci z hlediska jejich pravosti, popřípadě jejich pozměňování.

3.2 Vývoj a úroveň migrace v České republice

3.2.1 Migrace 1989 – 2006

Důležitým mezníkem pro migraci osob po roce 1989, je datum 1.5.2004, tedy den vstupu ČR do EU. Migrace se po vstupu ČR stala jednou z nejvýznamnějších oblastí, kterou se muselo Ministerstvo vnitra České republiky (dále jen ministerstvo vnitra) zabývat. Je patrné, že migrace tedy ta legální, měla po vstupu ČR do EU vzestupný trend. Co se týká počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR dochází během roku 2005, tedy v roce následujícím po vstupu ČR do EU k značnému nárůstu. Právě členství v EU, rozvoj průmyslu a následně příliv kapitálu, dělá z ČR atraktivní zemi. V roce 2005 opět dochází k poklesu zjištěných případů nelegální migrace. Příčiny lze spatřovat nejen v jednodušším odbavování na hraničních přechodech a uvolněnějším režimu při překračování státních hranic, ale také v nedostatečném střežení státní hranice.

Jak se vyvíjela migrace (legální i nelegální) v ČR můžeme názorně vidět v příloze č. 1 (graf č. 1) a příloze č. 2 (graf č. 4).

3.2.2 Vývoj nelegální migrace 1989 – 2007

Pojem nelegální migrace zahrnuje nejen nelegální překračování SH (narušení státních hranic), ale i nelegální pobyt na území ČR, což znamená, že se cizinec do ČR dostal legálně, ale zde potom zůstal, ač měl například z důvodu skončení víza nebo účelu, pro který bylo vízum vydané, vycestovat.

Nelegální migrace jako taková, má úzký vztah s přeshraniční trestnou činností, kriminalitou v podobě organizovaného převaděčství, obchodu s “bílým masem“. K nelegálnímu překračování SH a převaděčství neodmyslitelně patří například padělání dokladů, pozměňování dokladů nebo cestování na podobnost (pas je regulérní, tedy v pořádku /není zde ani vyměněna fotografie/ a daný cizinec cestuje pouze na základě toho, že osoba na fotografii v pase je mu podobná, tedy na cizí cestovní pas). Zde nastupuje „portrétní identifikace“. V ní jsou policisté cizinecké policie školeni, aby se jim dařilo odhalovat případy prokazování totožnosti jiným cestovním dokladem.

Nelegální vstup a pobyt cizinců na území ČR je ve většině případů plánován. V masové většině je nelegální migrace organizována skupinami převaděčů, které jsou velice dobře

organizovány. Například nelegální překračování SH je prováděno tak, že jsou osoby, které se chtějí dostat do ČR a většinou i dále na západ, převáženy v úkrytech vozidel a to mnohdy v nelidských podmínkách, kdy se zde schovávají doslova namačkání na sebe, s minimálním přísunem vzduchu. K nelegální migraci se využívá také systému azylového řízení.

Po roce 1989 došlo v ČR k opačné migraci, než která byla do roku 1989. Nelegální migrace se do roku 1989 týkala v tehdejším Československu zejména občanů Československa, kteří překračovali nelegálně SH zejména do tehdejší NSR a do Rakouska, kvůli politickým tlakům na jejich osobu nebo ekonomickým poměrům. Zatímco před rokem 1989 byl trend nelegální migrace pouze z Československa dále na západ, po roce 1989 je zde nelegální migrace do Československé federativní republiky (později České republiky) z východu a ve větší míře dále na západ. Jde o nelegální migranty zejména z „východního bloku“. Jak ukazují statistiky, dochází zejména od roku 1995 k rapidnímu nárůstu tlaku na SH (nelegální překračování SH nebo nedokonané případy nelegálního překračování SH). Ze statistik Skupiny řízení RCPP Obl.Ř. SCPP Ústí nad Labem je od roku 2002 trend tlaku na SH spíše na ústupu. Příčiny mohou být v reorganizaci ochrany SH a dle poznatků Útvaru odhalování organizovaného zločinu tomu tak i je. V roce 2002, jak bylo uvedeno v kapitole „3.1.2 Ostraha státních hranic po roce 1989“, došlo ke sloučení OPP a „Referátů cizinecké policie“. Od tohoto kroku si vrcholný management sliboval posílení služby na „zelené“ hranici. Opak byl však pravdou. Úměrná část policistů si vzala dovolenou, další policisté plnili úkoly střelecké a tělesné přípravy, k tomu někdo onemocněl. V konečném důsledku vykonávali službu policisté zejména na HP a „zelená hranice“ nebyla střežena nebo byla střežena minimálně. Prvořadým úkolem bylo zabezpečení chodu HP. Proto nemůžeme mluvit o kvalitních a objektivních statistikách. Objektivnější statistiky byly v době, kdy byla ochrana „zelené hranice“ zajišťována OPP.

Neobjektivnější statistika byla v době „železné opony“, kdy byla SH nejstřeženější.

O statistice nelegální migrace pojednává článek na internetu (s názvem „Statistiky migrace“) citovaného v příloze č. 12.

„V roce 2006 zaznamenalo Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie ministerstva vnitra ČR 10 793 případů nelegální migrace cizinců. Nedovoleným způsobem překročilo státní hranici 3 676 cizinců, u 7 117 osob bylo zjištěno porušování pobytového režimu.“⁴⁵

⁴⁵ Nelegální migrace[online].<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace>. [2008-03-23]

4 AZYLANTI A JEJICH ŠANCE V ČESKÉ REPUBLICE

Do roku 1989 nebylo proč v ČR žádat o azyl. Až po roce 1990 přicházeli první imigranti a jejich počet stále významně roste. Česká republika se stává po roce 1990 zemí, kde se žádá o azyl.

Dá se říci, že se od roku 1990 počty žadatelů o azyl v ČR dlouhodobě zvyšovaly, kdy na vrcholu byly v roce 2001, kdy bylo zaznamenáno nejvíce žádostí o azyl a to 18094. Co se týká udělených azylů, jde o střídavě stoupající a klesající trend, kdy nejvíce azylů bylo uděleno v roce 2006 a to 268.

Dne 1. ledna 2000 nabyl účinnosti zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon o azylu). Zákon stanoví podmínky pro vstup a pobyt cizince, který projeví úmysl požádat v České republice o mezinárodní ochranu (dále jen azyl) na území České republiky. Dále upravuje jeho pobyt, řízení o udělení či odnětí azylu, práva a povinnosti účastníků řízení o udělení nebo o odnětí azylu. Nově je v tomto zákoně zakotven status strpění pro cizince, kteří požádali o soudní přezkum správního rozhodnutí ve věci azylu. Zákon o azylu je jedním z pilířů úpravy vstupu a pobytu cizinců na území České republiky. Prvním pilířem je samozřejmě zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Během roku 2007 zažádalo o mezinárodní ochranu celkem 1 878 osob, kdy 191 osobám byl udělen azyl. K 31.12.2007 mělo platný azyl celkem 2 037 osob. V lednu 2008 zažádalo a azyl 212 osob, 9 osobám byl udělen. K 31. 01. 2008 mělo tedy azyl uděleno celkem 2 046 cizinců. Vývoj v azylové problematice ukazují grafy v příloze č. 3.

5 POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Každý stát si chrání svá práva svou suverenitou a proto má stanovená určitá pravidla. Tyto pravidla jsou stanovena právy a povinnostmi občanů dané země, ale i cizinců a jsou upraveny formou zákonů. Každá země má své zákony. ČR má úpravu pobytu cizinců, práva a povinnosti cizích státních příslušníků a dalších subjektů, jako jsou ubytovatelé a dopravci upravena zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

Podmínky vstupu cizinců na území České republiky, jejich pobytu na něm a vycestování z území, jakož i vymezení působnosti Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí stanoví zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR ze dne 30. listopadu 1999. Od účinnosti zákona po současnost došlo k mnoha změnám. Tento zákon nabyl účinnosti 1. 1. 2000, kdy nahradil předešlý zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území Československé federativní republiky. Tato změna v podobě nového zákona byla učiněna zejména proto, že zde byl předpoklad vstupu ČR do EU a bylo tak třeba, aby se zákon o cizincích, co nejvíce přiblížil normám EU. Tento zákon doznal spousty změn a novel.

Důvody nebo příčiny pobytu cizinců jsou zejména ty, že je ČR zemí EU a díky přílivu kapitálu je i zemí atraktivní. Cizinci v ČR nejen podnikají, ale nechávají se zde zaměstnávat, zejména cizinci pocházející z Polska, Slovenska a bývalých zemí Sovětského svazu.

Mnohdy cizinci, zejména státní příslušníci Ukrajiny, přicestují na základě turistického víza a poté zde pracují. V tu chvíli jsou zde nelegálně, protože zde pobývají pro jiné účely, než pro které jim byl pobyt povolen.

Tito cizinci jsou mnohdy vydírání svými spoluobčany z Ukrajiny, kteří jim například slíbí prodloužení pobytu, odeberou jim doklady, vezmou si peníze. Jindy si zase tyto rádoby „zprostředkovatelé“ jezdí pro část výdělku. Zde je již prostor pro speciální jednotky, jako například „Útvar pro odhalování organizovaného zločinu“. Mnohdy tyto specialisté sledují tyto gangy i několik let a sbírají proti nim důkazy.

6 DELIKVENCE CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

6.1 Nelegální překračování státních hranic ČR

„Pod pojmem „Nelegální migrace přes státní hranice ČR“ se rozumí případy, ve kterých osoby (cizinci i občané ČR) nedovoleným způsobem překročí státní hranice ČR. Jsou zde zahrnuty zjištěné případy neoprávněných vstupů cizinců na území ČR i případy, kdy cizinci území nedovoleným způsobem opouštějí nebo se o neoprávněný přechod státních hranic prokazatelně pokoušejí. Evidovány jsou např. použití neregulérních cestovních dokladů, přechody státních hranic s účastí převaděčů či případy osob nalezených v úkrytech dopravních prostředků. Součástí statistik jsou rovněž pokusy cizinců o vstup na území ČR, ačkoli jim trvá trest vyhoštění uložený soudem či trvá pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění.“⁴⁶

V této podkapitole se zabýváme problematikou jednání cizinců, které je protiprávní, ale z hlediska společenského jednání jde o stupeň nepatrný. Jde tedy o jednání (činy) u kterých postačuje jako náprava napomenutí, popřípadě pokuta. I přestože je ČR v ScheP, je toto téma aktuální. Nelegální překračování státních hranic je aktuální.

V době před vstupem ČR do SchP byl za nelegální překročení považován každý přechod osoby, která vstoupila nebo opustila ČR mimo hraniční přechod a turistickou stezku (na „zelené hranici“), překročila státní hranici na turistické stezce mimo stanovenou dobu nebo osoba státní příslušnosti, která zde nemohla překročit státní hranici. Mimo přechodů státních hranic, které byly schváleny.

Po vstupu ČR do ScheP výše uvedené neplatí. V této podkapitole, je za cizince považován státní příslušník třetí země, tedy státu mimo EU. Vstup ČR spolu s Polskem a Slovenskem do ScheP znamenal, že po celé délce pozemní státní hranice má ČR vnitřní schengenskou hranici, která se může překračovat kdykoliv a kdekoliv. Výjimkou jsou mezinárodní letiště, kde jsou oba druhy hranic. Vnitřní schengenská hranice, pro lety v rámci ScheP a vnější schengenská hranice, pro lety mimo ScheP, kde platí přísná pravidla. Otevření státních hranic na letištích, tedy vstup ČR do ScheP, byl oproti pozemním SH uskutečněn později, v březnu 2008. Na terminálech letišť pro vnitřní lety (lety v rámci Sche) nejsou

⁴⁶ *Nelegální migrace přes státní hranice České republiky*[online].
< http://www.liberec.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/o/1414-07-2007-7_nelegalni_migrace_pres_statni_hranice_ceske_republiky>. [2008-03-30]

policisté a odbavování provádí pouze letištní personál. Může se tedy cizinec dopustit nelegálního překročení SH? Ano. Nelegálního překročení SH se dopustí cizinec tehdy, pokud vstoupí na území ČR bez platného dokladu, bez platného víza (pokud je pro jeho pobyt na území ČR nutné). To platí i opačně, tedy pokud cizinec opustí území ČR a vstoupí na území sousedního státu, kde nemá povolený pobyt. Proces předání cizince zpět do země, odkud přišel nelegálně se nazývá „Readmise“.

Případ - teoretický:

Státní příslušník Ukrajiny má na základě víza ČR povolen pobyt na území ČR, který ho opravňuje pobývat pouze na zemi ČR. Tento cizinec ovšem odjede do Rakouska, kde již tento pobyt nemá povolen. Tímto jednáním se dopustí nedovoleného překročení SH.

V případě, že cizinec překročí SH do více zemí, kde nemá povolený pobyt, je vrácen do původního státu, odkud poprvé nelegálně překročil státní hranice.

Případ z praxe:

V únoru 2008 policisté ICP Liberec přebírali na HP v Kunraticích osobu Ukrajiny. Na území ČR měl cizinec povolen pobyt. V Polsku a SRN pobyt povolen neměl. Cizinec byl zadržen na území SRN, odkud byl vrácen do Polska a příslušníci SG předali cizince v rámci „Readmise“ do ČR. Ihned po převzetí cizince českými policisty byl propuštěn, jelikož nebyl důvod jej omezovat na svobodě.

6.1.1 Nedovolené překročení státních hranic za účelem turistiky

V úseku RCPP Kořenov byly případy nelegální překračování SH zejména za účelem turistiky. Jen zlomek případů, byl spojen s jiným účelem, jako například tranzitem přes ČR nebo nelegální výdělečnou činností. Šlo o jednání osob, které porušovaly hraniční režim, nerespektovaly stanovené podmínky, překračovaly SH mimo stanovená místa, tedy mimo HP a TS nebo přecházely SH v jiné než stanovené době (stanovené režimem turistické stezky). Nejčastějšími narušiteli SH v úseku RCPP Kořenov byli občané ČR, Polska a Německa.

Případy z praxe:

V červenci 2007 byl zjištěn na TS Jizerka-Orle občan ČR, který přišel z Polska a chtěl vstoupit na území ČR. Kontrolou občana bylo zjištěno, že nemá u sebe žádný doklad. Na dotaz hlídky RCPP Kořenov odpověděl, že si doklady nechal ve vozidle na parkovišti na Smědavě (v ČR) a do Polska se dostal přes tuto TS. Policisté, zde byli od počátku provozní doby TS, což

občanovi sdělili. Poté se občan přiznal, že přešel do Polska v prostoru „Rybích louček“ (přes „zelenou hranici“), kde údajně zabloudil. Policisté ověřili, pomocí radiostanice v databázích policie, jeho totožnost. Po zjištění totožnosti byla občanovi, za nelegální překročení SH a za překročení SH bez dokladu, uložena bloková pokuta ve výši 200,-Kč.

6.1.2 Nedovolené překročení státních hranic za účelem nelegální výdělečné činnosti

Dalším důvodem nedovoleného překračování SH je práce na území ČR. Převážnou většinu tvořili a tvoří občané „Východního bloku“ (států bývalého Sovětského svazu), kteří do ČR, jak bylo uvedeno v kapitole „Pobyt cizinců na území České republiky“, přicestovali na základě turistického víza za účelem nelegálního zaměstnání. Tyto případy není snadné odhalovat. Většinou se je daří odhalit policii v součinnosti s Úřadem práce, protože policisté mohou do prostor podniků vstupovat pouze v součinnosti s Úřadem práce.

Nedovoleného překračování SH se dopouštěli i Poláci, kteří přecházeli nelegálně SH za účelem sběru borůvek. Tito narušitelé byli před vstupem ČR a Polska do EU vraceni v rámci „Readmise“ zpět do Polska. Po vstupu ČR a Polska do EU, se již tyto osoby nevracely, ale řešily se blokovými pokutami.

Zajímavostí je, že před vstupem ČR a Polska do EU, byl v Polsku platný starý zákon o ochraně SH, dle kterého bylo každé narušení SH a to i za účelem turistiky, kvalifikováno jako trestný čin.

Případ z praxe:

V červenci 1999 bylo zadrženo v 05,40 hodin 5 osob, které překročily státní hranici u hraničního znaku IV/60, tedy v špatně dostupném terénu. Následnou kontrolou bylo zjištěno, že se jedná o osoby Polska, kdy jedna z osob neměla u sebe žádný doklad totožnosti. Tyto osoby se snažily využít špatných viditelnostních podmínek a hlídce OPP Kořenov utéci. 3 osoby byly zadrženy ihned, další 2 byly dohledány služebním psem. Následným ohledáním trasy útěku osob, byly nalezeny batohy s hřebeny na sběr borůvek a kbelíky. Osoby byly předvedeny na oddělení pohraniční policie v Kořenově, byl proveden výslech osob, byly jim uloženy blokové pokuty a následně byly osoby předány příslušníkům PSG na HP Harrachov. Cizinci uvedly do výslechu to, že chtěli jít do ČR, přesněji na hřebeny Jizerských hor, sbírat borůvky.

6.1.3 Nedovolené překročení státních hranic v souvislosti s tranzitem přes ČR

Nedovolené překračování SH bylo a je také prováděno v souvislosti s tranzitem přes ČR. Zjednodušeně řečeno, cizinec, zejména z „třetích zemí“, se dostal do ČR nelegálním překročením SH, aby přes ČR cestoval dále, do dalších zemí EU, zejména do SRN, Belgie, Itálie - opět nelegálním překročením SH. To se dělo překročením SH, mimo určené HP, v úkrytech vozidel, s padělanými doklady nebo na cizí doklady (na podobnost).

Případ z praxe:

V červnu 2006 byly zadrženy na HP mezi ČR a Rakouskem 3 osoby Ukrajiny, které se snažily překročit SH na doklady jiných osob a to občanů Republiky Polsko. Následnou kontrolou dokladů, kdy se policistům nezdála podoba na fotografiích s podobou osob, které předkládaly doklady, byl tento skutek zjištěn. Bylo zjištěno, že osoby nerozumí polsky a následně byly osobní prohlídkou nalezeny pravé doklady těchto osob. Policisté výsledkem zjistili, že osoby překročily SH do ČR mimo HP, kdy jim k tomu pomohl občan Polska, který jim zprostředkoval zároveň doklady, které byly odcizeny v Polsku. Jelikož byly tyto osoby po nelegálním překročení SH ubytovány na jednom ubytovacím zařízení v Kořenově, učinil jsem jako vedoucí opatření. Ve vytipovaných časech a dnech policisté skrytě pozorovali dané ubytovací zařízení a monitorovali pohyb kolem tohoto objektu, zvýšili ostrahu “zelené hranice“. Toto opatření probíhalo po schválení ředitelem Oblastního ředitelství SCPP v Ústí nad Labem v měsících červenec a srpen 2006. V součinnosti s polskými orgány, byl převaděč (státní občan Polska), který měl zákaz vycestování z Polska, zadržen a řešen soudem v Polsku. K zadržení a postavení před soud bylo využito poznatků policistů RCPP Kořenov. Cizinec (převaděč) měl uložen zákaz vycestování z Polska za dřívější převádění osob přes SH. Jak dopadl tento převaděč a následně i zjištěný zprostředkovatel odcizených polských občanských průkazů již nevím.

6.2 Nelegální pobyt cizinců na území České republiky

Jak bylo již řečeno, jednou z částí nelegální migrace je nelegální pobyt cizinců na území ČR. Nelegální pobyt cizinců na území ČR je po vstupu do Schengenského území jednou z nejrozsáhlejších problematik nelegální migrace. Co je to vlastně nelegální pobyt? Je to takový pobyt cizince v ČR, který nesplňuje podmínky pobytu na území ČR, které jsou stanoveny zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky ve znění pozdějších zákonů.

To, že nelegální pobyt v období let 2002 – 2006 převažoval nad nelegálním překračováním SH, potvrzují celorepublikové statistiky nelegální migrace, znázorněné na grafu č. 1 (příloha č.1). Statistiky nemohou být přesné, protože ochrana SH nebyla v tomto období tak dobře zajištěna. Nelze jednoznačně říci, kolik případů nelegálního překročení SH se nepodařilo zjistit, popř. jaké množství nelegálních migrantů se nepodařilo zadržet.

Případ z praxe:

V únoru 2003 po 20,00 hodině byla v okrese Jablonec nad Nisou kontrolována na ubytovně cizinka, státní příslušnosti Ukrajiny. Kontrolou předložených dokumentů bylo zjištěno, že cizinka nemá zdravotní pojištění a že do ČR přicestovala na svůj cestovní pas a turistické vízum s délkou pobytu na 15 dní a to v květnu 2002. Jelikož cizinka pobývala na území ČR nad rámec doby jí stanovené vízem a nad rámec platnosti samotného víza (nelegálně), byla dle ustanovení §15 odst.2 zákona č.283/1991Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů, zajištěna. Následně byly provedeny lustrace v evidencích ministerstva vnitra a policie, zda nemá vysloven zákaz pobytu na území ČR. Cizinka byla eskortována k provedení daktyloskopování na systému AFIS. Po eskortě zpět na RCPP Kořenov bylo s cizinkou zahájeno řízení ve věci správního vyhoštění, kdy byla k věci vyslechnuta. Cizince bylo 45 let, celou rodinu měla na Ukrajině. Uvedla, že do ČR přijela pracovat spolu s manželem. I přestože věděla, že na turistické vízum nemůže v ČR pracovat. Její manžel odjel před 3 měsíci zpět na Ukrajinu, kde si měl údajně vyřídit vízum pro sebe a jejich syna a přijet zpět do ČR. Cizince bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění na dobu 1 roku s dobou k vycestování na 20 dní, aby si mohla vyřídit potřebné věci, s přihlédnutím na skutečnost, že měla dostat platbu za provedenou práci, aby měla finanční prostředky na cestu domů. Byla ji uložena bloková pokuta ve výši 500,-Kč.

Někdy je k nepovolenému pobytu na území ČR napomáháno. Že se tak děje a dokonce za dosti značné finanční částky, ukazuje následný případ z konce ledna 2008.

Případ z praxe:

Na konci ledna 2008 byl orgány ICP Ústí nad Labem převzat, od orgánů BPOLI (policie SRN), občan Ukrajiny. Šetřením policistů ICP Ústí nad Labem bylo zjištěno, že cizinec neoprávněně vstoupil na území SRN ve směru z ČR a byl zadržen hlídkou orgánů BPOLI ve vlaku EuroCity 370 ve směru Děčín - Drážďany.

Cizinec uvedl, že nevěděl o tom, že do SRN cestuje neoprávněně, protože se podle jeho výpovědi domníval, že po vstupu ČR do Sche může do Německa normálně cestovat na české vízum.

Dále do protokolu uvedl, že s obstaráním víza do ČR mu na Ukrajině pomáhal za úplatu muž jehož totožnost neuvedl. Ten mu měl za 350,- USD obstarat polské vízum, se kterým odcestoval do Varšavy. Ve Varšavě mu stejný muž obstaral na českém zastupitelském úřadě turistické vízum pro ČR za úplatu 700,- USD. Na toto vízum odcestoval do Prahy, kde se seznámil s dalším nejmenovaným mužem, který mu měl též za úplatu 700,- USD obstarat v Bratislavě na českém zastupitelském úřadě pracovní vízum pro ČR.

Do protokolu mimo jiné uvedl, že na Ukrajině si mnoho lidí obstarává vízum za úplatu přes zprostředkovatele, protože jinak je malá šance na jeho získání.

6.3 Trestná činnost cizinců na území ČR

6.3.1 Nelegální přechody státních hranic v úkrytech dopravních prostředků

Nelegální migrace přes SH v úkrytech dopravních prostředků je latentní (skrytou) činností, kdy jsou lidé, kteří se hodlají dostat do států EU, skrýváni různě ve vozidlech a tak se pokoušejí dostat do „vysněného světa“. Jde ovšem o jednu z nejnebezpečnějších nelegálních migrací. Tito cizinci jsou mnohdy namačkáni ve stísněných prostorech, kde mají mnohdy malé množství přísunu vzduchu. Cizinci jsou potom nalezeni polomrtví (přidušení) nebo mrtví. V době před vstupem ČR do EU, kdy byly prováděny celníky celní prohlídky zavazadlových a ložných prostor, byla velká pravděpodobnost, že tyto případy nelegální migrace budou odhaleny. Převaděči vynalézali různé nové ukryty. Po vstupu ČR do EU, kdy odešli celníci z hraničních přechodů, měli převaděči a „pašovaní“ cizinci větší šanci, že nebudou odhaleni. Policisté RCPP měli za úkol, co nejméně zdržovat provoz na HP, aby se nevytvářely kolony vozidel. Důkladné kontrole, která je v této bakalářské práci zmíněna, byli podrobováni pouze cizinci třetích zemí. Díky tomu docházelo k případům, kdy občané Polska nebo SRN, převáželi osoby v zavazadlových prostorech. Jaké vozidlo státu EU projde kontrolou, záleželo na policistovi. Policisté si museli všimnout důležitých detailů, jako například chování řidiče a spolujezdců, neúměrného zatížení zavazadlových prostor. Tlak z nadřízených orgánů na to, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům při pohraničních kontrolách a také stále se snižující početní stavy SCPP, byly příčinou nejen úbytku policistů na „zelené hranici“, ale i větší pravděpodobnosti, že se podaří dostat cizince nelegální cestou do ČR.

Případ z praxe:

Na HP se SRN si všimli policisté RCPP, že vozidlo s německou registrační značkou, které jelo z ČR do SRN a které řídil občan SRN, je více zatíženo na zadní nápravu. Pojali tak podezření, že občan SRN převáží nějaký náklad nebo osoby, které se chtějí dostat nelegálně na území Německa. Rozhodli se vozidlo zkontrolovat. Kontrolou zavazadlového prostoru bylo zjištěno, že jsou v kufru uschováni 3 příslušníci Vietnamu. Občan SRN byl spolu s Vietnamci zadržen. O dalším postupu již nevím nic bližšího. Pravděpodobně došlo k obvinění občana SRN z převaděčství a občanům Vietnamu bylo uloženo správní vyhoštění z území ČR.

6.3.2 Padělání dokladů a víz

Páchání této trestné činnosti má stále stoupající tendenci a je čím dál častěji využíváno. Jde o celosvětový problém, kdy padělané doklady používají cizinci při kontrolách jejich totožnosti (dokladů). Dokladům, které jsou nějakým způsobem padělané (pozměněné), dokladům takzvaně smyšleným (jde o doklady které jsou vymyšlené, např. Pas Valašského království) nebo dokladům na něž cestuje jiná osoba, říkáme „neregulérní doklady“. Je třeba si zodpovědět 2 základní otázky?

1.) Proč používají cizinci pozměněné (padělané) doklady a víza?

- z důvodu zatajení pravé totožnosti
- z důvodu změny totožnosti
- z důvodu zatajení nelegální migrace
- z důvodu využití statusu předchozího držitele
- z důvodu vyhnutí se vízové povinnosti

2.) Jaké typické metody padělání dokladů se využívají?

- padělání celého dokladu - úplná reprodukce dokladu
- výměna fotografie
- výměna strany – zejména „identifikační strany“, kde jsou základní údaje o osobě
- úprava osobních údajů (pozměnění), tedy různé dopsání nebo přepsání údajů apod.
- změna popřípadě padělání razítek nebo víz
- bianko získané – bianko odcizené doklady, to znamená pravé doklady, ale nevyplněné

Mimo padělaných dokladů se využívá také cestování na jinou totožnost (na podobnost), tedy cestovní doklad je pravý, vydaný skutečně orgány státní správy, ale cestuje na něj jiná osoba. Nejvíce neregulérních dokladů využívají „vízoví cizinci“, kteří se tak dostávají nelegálně do dalších zemí.

Padělají se nejen doklady totožnosti (příloha č.13), ale i listiny, které jsou předkládány v úmyslu si zlegalizovat pobyt na území ČR.(příloha č.14)

Příklad z praxe (cestování na pozměněný doklad Rumunska):

Koncem ledna 2008 v odpoledních hodinách. byla v tranzitním prostoru letiště Praha Ruzyně provedena pobytová kontrola cestujícího, který se policistům prokázal pozměněným cestovním dokladem Rumunska. Šetřením bylo zjištěno, že cizinec přicestoval do ČR z Kyjeva a dále měl pokračovat do Osla. Policisté provedli prohlídku osoby, při které byl nalezen pravý cestovní doklad Moldavska. Cizinci bylo uloženo správní vyhoštění s dobou platnosti na 2 roky. Po předání rozhodnutí o správním vyhoštění byl cizinec propuštěn ze zajištění do tranzitního prostoru letiště, kde vyčkal odletu do Kyjeva.

6.3.3 Maření výkonu úředního rozhodnutí

Tento trestný čin, související se zákazem pobytu na území ČR, řeší ustanovení §171 odst. 1 písm. b) trestního zákona.

Tohoto činu se dopouští cizinci, kteří po uložení správního vyhoštění, popř. po uložení trestu soudního vyhoštění neopustí území ČR nebo vycestují a následně zpět překročí nelegálně SH nebo přicestují na svůj nově vydaný cestovní doklad pod jinou totožností (nechají si změnit jméno). Existují případy, kdy cizinec přicestuje na doklad jiného občana, zejména potom doklad občana EU, protože od něj není požadováno vízum a není podrobován důkladné kontrole, jako občan s vízovou povinností. Někdy je tento trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí spojen i s jinou trestnou činností, jak dokládá případ z ledna 2008.

Případ z praxe:

V polovině ledna 2008 bylo oznámeno na PČR, že v prodejně byl přistižen pachatel při krádeži bundy v hodnotě 2.000,-Kč. Na místo byla vyslána hlídka místního oddělení PČR, které pachatel předložil cestovní pas Litvy. Provedenou lustrací v systému SIRENE bylo zjištěno, že předložený doklad prochází evidencí jako odcizený či ztracený doklad. Z tohoto důvodu bylo provedeno daktyloskopování cizince v systému AFIS, kde bylo zjištěno, že se jedná o státního příslušníka Ukrajiny, který má záznam v AFIS (cizinec měl uložen trest

soudního vyhoštění z území ČR s dobou platnosti od 30.12.2005 do 30.12.2010) Na základě zjištěných skutečností byl podezřelý zadržen dle §76/1 trestního zákona, pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu krádeže dle § 247/1e) trestního zákona, dále trestného činu dle ustanovení § 171/1b) trestního zákona a trestného činu padělání pozměňování veřejné listiny dle § 176/1 trestního zákona. Na místním oddělení PČR byl podle § 78/1 trestního řádu odebrán pas Litvy, štípací kleště se kterými bylo poškozeno elektronické zabezpečení zboží před odcizením, poškozené elektronické zabezpečení zboží, a mobilní telefon SONY ERICSON, který byl dle informací ze systému policie odcizen.

7 ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na problematiku nelegální migrace. Byly zde rozpracovány otázky nelegálního (ilegálního) překračování státních hranic, nelegálního pobytu cizinců na území ČR.

První kapitola byla zaměřena především na vysvětlení některých pojmů úzce či okrajově spojených s tématem bakalářské práce. Jednotlivé výrazy či označení byly vysvětleny tak, aby se mohl čtenář v této problematice orientovat.

V kapitole „Historický vývoj ochrany státních hranic a migrace v období 1945-2008“ byla nastíněna struktura Služby cizinecké policie, organizace ochrany státních hranic, nejen před vstupem České republiky do Schengenského prostoru, ale i před rokem 1989, aby čtenář mohl organizaci ochrany státních hranic srovnat, stejně tak, aby měl možnost poznat vývojové trendy v ochraně státních hranic. Mimo jiné bylo cílem bakalářské práce ukázat čtenáři činnost a organizaci hlavního aktéra, spojeného s nelegální migrací, kterým je Služba cizinecké a pohraniční policie (Služba cizinecké policie), která je dosti často opomíjenou složkou a zároveň, pro některé občany České republiky, složkou absolutně neznámou.

V kapitole označené „Azylanti a jejich šance v České republice“ byla okrajově zmíněna problematika azylantů, byly zde nastíněny trendy v oblasti žádostí o azyl.

Kapitola označená „Pobyt cizinců na území České republiky“ byla zaměřena na problematiku pobytu cizinců na území ČR.

Poslední kapitola byla zaměřena na nejčastější delikty cizinců, spojené nejen s nelegální migrací přes státní hranice, ale také delikty páchané cizinci na území České republiky v souvislosti s nelegální migrací.

V průběhu bakalářské práce byly zmíněny trendy v jednotlivých oblastech problematiky po vstupu České republiky do EU a také po vstupu České republiky do Schengenského prostoru.

Ochrana společnosti před nelegální migrací představuje především prevenci patologických sociálních jevů a ochranu před kriminalitou, mezinárodním zločinem i terorismem.

8 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Literatura

- ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: 1999. ISBN 80-902614-1-8
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: 2000. ISBN 80-7178-303-X
- Kolektiv autorů. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. ISBN 80-7181-959-X
- KOUKOLÍK, František, DRTILOVÁ, Jana. *Zlo na každý den – Život s deprivanty I*. 1. vyd. Praha: 2001. ISBN 80-7262-088-6
- KREJČÍ, K. *Policie České republiky Služba cizinecké a pohraniční policie*. 1.vyd. Praha:2004. ISBN 80-7312-035-6
- LINHART, J, a kolektiv autorů. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog, 2003. ISBN 80-85843-61-7
- MARCIN, R., LEHKÝ, J. *Schengenské dohody*. Holešov : Střední policejní škola ministerstva vnitra, 2002
- MAREK, J. *Smrt v celním pásmu*. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 2000. ISBN 80-85280-67-1
- MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X
- PROKOPOVÁ, Milada. Pohraničí: čilejší ruch i vandalové : Jak vypadá pohraničí čtvrt roku po vstupu do Schengenu?. *Mladá fronta DNES : Kraj Liberecký*. 7.4.2008, roč. XIX
- PULEC, M. *Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006. ISBN 80-86621-18-9
- SCHMIDBAUER, Wolfgang. *Psychologie*. 1. vyd. Praha: 1994, ISBN 80-206-0459-6
- SIROVÁTKA, T. *Menšiny a marginalizované skupiny v České republice*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2791-6
- SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha: 1996, ISBN 80-85858-30-4
- ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9
- ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. 2. přeprac.vyd. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-75-3

Elektronické zdroje

- WIKIPEDIE. *Migrace*. [online, cit. 2008-03-15]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Migrace#Migrace_v_lidsk%C3%A9_populaci
- *Imigrace*. [policejní databáze, cit. 2008-03-15]. Dostupné z: <http://www.cpp.ols.aa/>
- DANIŠOVÁ, Z. *Statistiky migrace*. [online, cit. 2008-03-30]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_policie.html
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nelegální migrace*. [online, cit. 2008-03-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace
- *Legální migrace* [policejní databáze, cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.cpp.ols.aa/>
- WIKIPEDIE. *Přistěhovalectví*. [online, cit. 2008-03-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99ist%C4%Bhovalectv%C3%AD>
- WIKIPEDIE. *Emigrace*. [online, cit. 2008-03-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emigrace>
- WIKIPEDIE. *Státní hranice*. [online, cit. 2008-03-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_hranice
- WIKIPEDIE. *Hraniční přechod*. [online, cit. 2008-02-20]. Dostupné z: <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/524583-hranicni-prechod>
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Cestujeme do zahraničí-konzulární informační servis*. [online, cit. 2008-03-25]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?ido=201&amb=1&idj=1&ikony=False>,
- *Vstup České republiky do schengenského prostoru* [online, cit. 2008-03-25]. Dostupné z: <http://www.kr-moravskoslezsky.cz/schengen.html>
- *AFIS 2000 - Rapid Respond Systém pro cizineckou a pohraniční policii* [online, cit. 2008-04-02]. Dostupné z: http://sweb.cz/krimi-spk/02_expertiz/02a_dakt/02a_rapidrs.htm
- WIKIPEDIE. *Národ*. [online, cit. 2008-03-26]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rod>
- WIKIPEDIE. *Cizinec*. [online, cit. 2008-03-25]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Cizinec>
- *Zákon. č. 325/99 Sb. zákon o azylu*. [online, cit. 2008-03-25]. Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/696/_s.155/701?l=325/1999
- *Zákon č. 326/1999Sb., o pobytu cizinců*. [policejní databáze, 2008-03-15]. Dostupné z: <http://scpp-server.ks.sc/zakony/326.htm>

- KUDLÁČKOVÁ, B. *Jednotná schengenská víza*. [online, 2008-04-05]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=50459
- *Doma v České republice – správní vyhoštění*. [online, 2008-03-25]. Dostupné z: <http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/pobyt-v-cr/92>
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Migrace na území České republiky*. [online, 2008-03-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/1998/represe.html>
- KUDLÁČKOVÁ, B. *Boj s nelegální migrací*. [online, cit.2008-03-31]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=50464
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nelegální migrace přes státní hranice České republiky* [online, 2008-03-30]. Dostupné z: http://www.liberec.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/o/1414-07-2007-7__nelegalni_migrace_pres_statni_hranice_ceske_republiky
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Podmínky pro cestování občanů po vstupu České republiky do schengenského prostoru*. [online, cit. 2008-03-23]. Dostupné z: http://www.mv.cz/zpravy/2008/osc_schengen.html
- *Zákon č.140/1961Sb.,trestní zákon – část druhá*. [online, 2008-03-25]. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/cast2h3.aspx
- HLOUŠKOVÁ, L. *Za porušení Schengenu bylo už z ČR vyhoštěno 306 lidí*. [online, 2008-02-18]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/133408-za-porusen-schengenu-bylo-uz-z-cr-vyhosteno-306-lidi.html>

Seznam příloh:

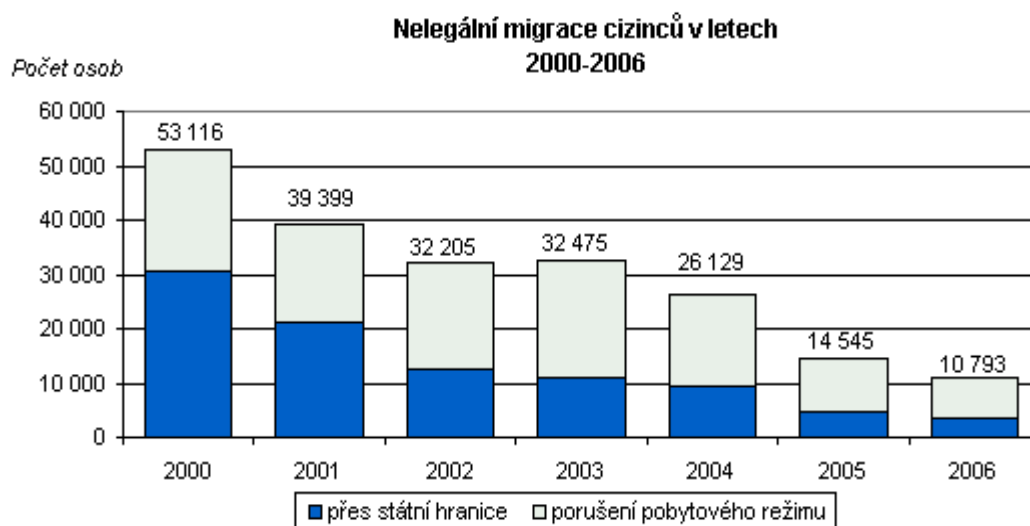
- Příloha č.1** - grafy znázorňující vývoj nelegální migrace (*viz text na s.15, 57*)
- Příloha č.2** - grafy znázorňující vývoj legální migrace a podíl státních příslušností na nelegálním pobytu k 29.2.2008 (*viz text na s.16, 57*)
- Příloha č.3** - grafy znázorňující vývojové trendy v oblasti „azylu“ a žadatelů o azyl (*viz text na s.60*)
- Příloha č.4** - fotografie hraničních znaků vymezujících státní hranici (*viz text na s.19*)
- Příloha č.5** - fotografie hraničního zařízení (cedulí) upozorňujících na státní hranici (*viz text na s.19*)
- Příloha č.6** - fotografie turistické stezky (*viz text na s.26*)
- Příloha č.7** - fotografie cedula na turistické stezce (*viz text na s.26*)
- Příloha č.8** - článek z internetu „Podmínky pro cestování občanů po vstupu České republiky do schengenského prostoru“ (*viz text na s.22*)
- Příloha č.9** - text trestního zákona k §171 odst.1 písm.a) (*viz text na s.39*)
- Příloha č.10** - článek z internetu „Za porušení Schengenu bylo už z ČR vyhoštěno 306 lidí“ (*viz text na s.41*)
- Příloha č.11** - článek Mladé fronty DNES ze dne 7.4.2008 (*viz text na s.50*)
- Příloha č.12** - článek z internetu „Statistiky migrace“ (*viz text na s.59*)
- Příloha č.13** – dokumentace pozměněného pasu Ukrajiny (*viz text na s.70*)
- Příloha č.14** – dokumentace padělku razítka (*viz text na s.70*)

Graf č.1, 2 a 3

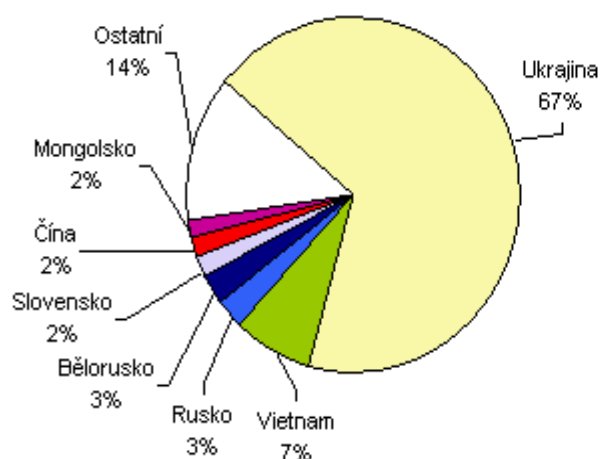
graf č.1 (sloupcový) – znázorňuje vývoj nelegální migrace za období 2000 – 2006

graf č.2 (kruhový) - znázorňuje podíl státních příslušností na nelegálním pobytu v roce 2006

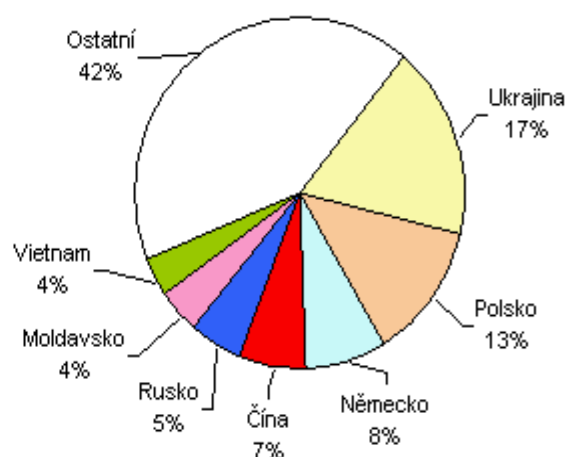
graf č.3 (kruhový) - znázorňuje podíl státních příslušností na nelegálním překračování státních hranic v roce 2006

**Porušování pobytového režimu -
7 nejčastějších státních občanství
1.1.-31.12.2006**

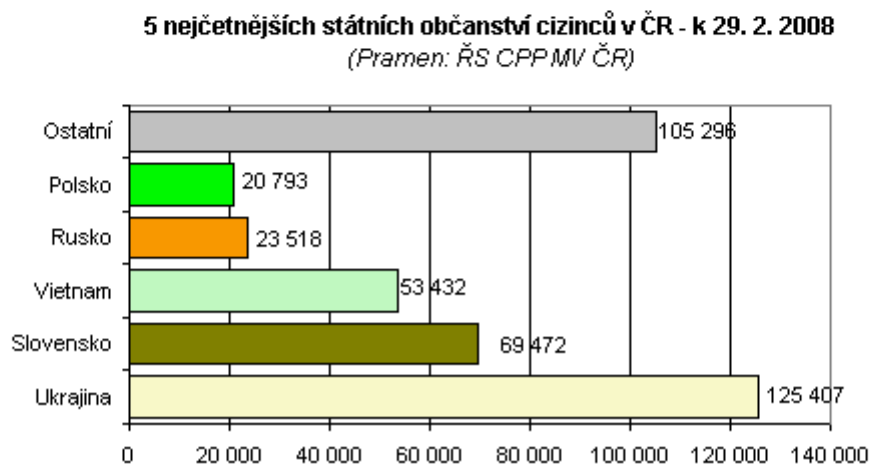
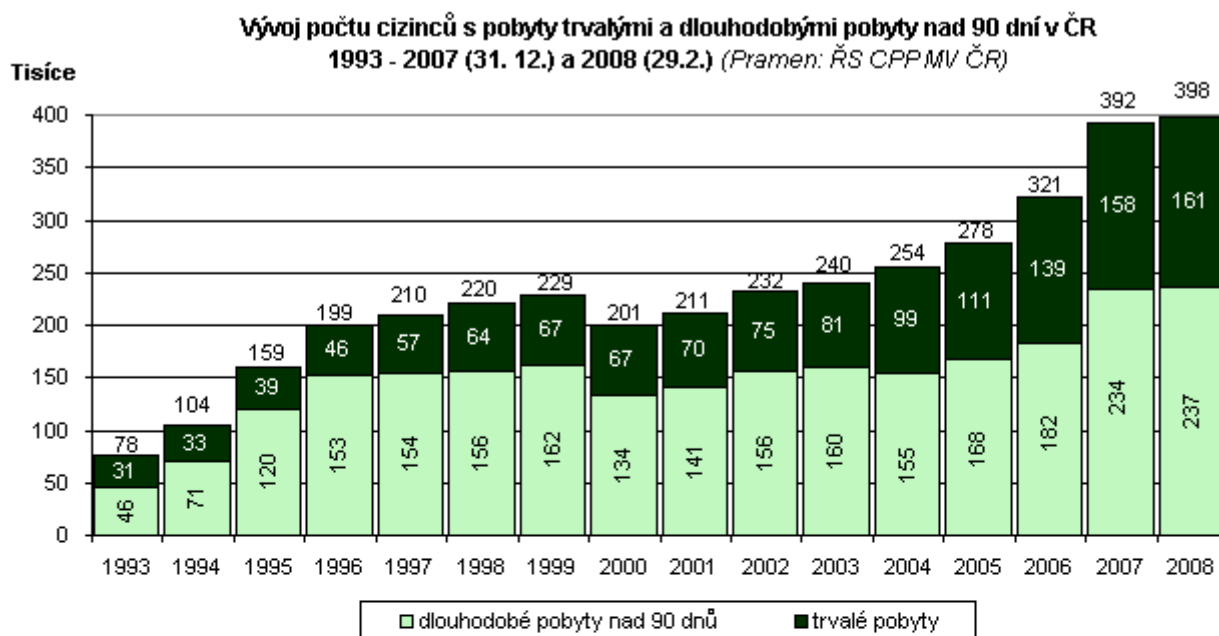
**Nelegální migrace cizinců přes státní hranice
ČR - 7 nejčastějších občanství
1.1.-31.12.2006**

Graf č.4 a 5

graf č.4 (sloupcový) – znázorňuje vývoj legální migrace za období 1993 – 2008

graf č.5 (sloupcový) – znázorňuje podíl státních příslušností na nelegálním pobytu k 29.2.2008

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

Graf č.6, 7, 8 a 9

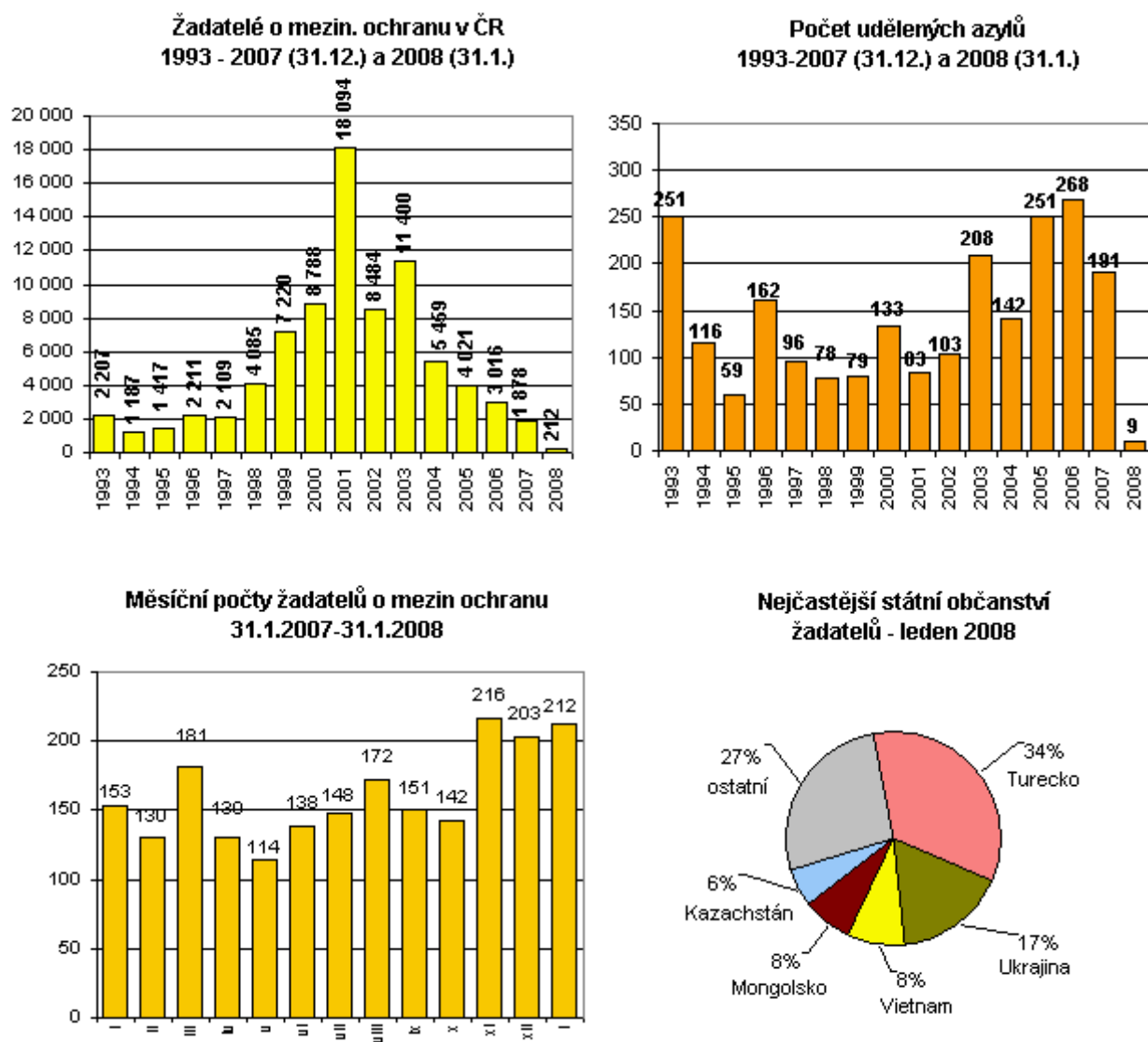
Tyto grafy ukazují vývojové trendy v oblasti „azylu“ a žadatelů o azyl.

graf č.6 - ukazuje počet žádostí evidovaných službou cizinecké policie

graf č.5 - ukazuje počet udělených azylů

graf č.6 - ukazuje vývoj žádostí o udělení azylu za rok 2007 a leden 2008

graf č.7 - ukazuje podíl jednotlivých státních příslušníků, kteří v lednu 2008 požádali o azyl

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl

Příloha č.4

Tyto znaky vyznačují průběh státní hranice.

Pokud státní hranice probíhá na suchozemské části, jsou tyto hraniční znaky přesně ve středu, kdy na jedné straně je území České republiky a na druhé je území sousedního státu.

Pokud státní hranici tvoří vodní tok, jsou tyto hraniční znaky umístěny na pevnině tak, že je vždy jeden hraniční znak na břehu České republiky a následující znak na břehu území sousedního státu. Státní hranice tehdy probíhá středem vodního toku.

fotografie hraničního znaku (hraniční mezník), vyznačující průběh státní hranice /na státní hranici mezi ČR a Polskem /

fotografie hraničního znaku, na území ČR /na státní hranici mezi ČR a Polskem /

Zdroj: vlastní fotografie

**fotografie hraničního zařízení (cedule upozorňující na průběh státní hranice)
/státní hranice tvoří vodní tok/**

**fotografie hraničního zařízení (cedule upozorňující na průběh státní hranice)
/státní hranice prochází na pevnině/**

Zdroj: vlastní fotografie

fotografie turistické stezky (Jizerka-Orle)

Tato fotografie nám ukazuje jak přechod – turistická stezka vypadá. V tomto případě se jedná o pohled na turistickou stezku Jizerka-Orle. Tedy turistickou stezku na česko-polské státní hranici.

Zdroj: vlastní fotografie

fotografie cedule na turistické stezce, kde jsou uvedeny podmínky pro překračování státních hranic

Na těchto tabulích byly vyznačeny podmínky pro překračování státních hranic na těchto turistických stezkách. To znamená, provozní doba, kdy se smějí na těchto místech státní hranice překračovat, pro koho je turistická stezka určena (pěší, cyklisté, lyžaři) a kteří státní příslušníci mohou pro překročení státní hranice tuto turistickou stezku využít.

Zdroj: vlastní fotografie

Podmínky pro cestování občanů po vstupu České republiky do schengenského prostoru⁴⁷

Po vstupu České republiky do schengenského prostoru dne 21. 12. 2007 se bude i nadále vyžadovat k překročení státních hranic České republiky platný cestovní doklad. Občané mladší 15 let, kteří budou cestovat do zahraničí s rodičem, jenž je nemá zapsané v cestovním dokladu, nebo v doprovodu jiné osoby než rodiče, anebo samostatně, budou i nadále používat cestovní pasy. Občané mladší 15 let, kteří byli zapsáni do cestovního dokladu rodiče přede dnem 1. září 2006, smí vycestovat do zahraničí bez vlastního cestovního dokladu spolu s rodičem, v jehož cestovním dokladu jsou zapsáni.

Občané starší 15 let budou používat k cestám do zahraničí cestovní pas, a jedná-li se o cestu do členského státu Evropské unie, budou moci nadále používat jako cestovní doklad i občanský průkaz. Občanům nedoporučujeme k vycestování do členského státu Evropské unie použít občanský průkaz, který má oddělenou vyznačenou část (tj. odstřižený roh z důvodu změn povinných údajů zapisovaných do občanského průkazu). Mohou vzniknout problémy při pobytu na území členského státu Evropské unie, protože oddělení vyznačené části může být orgány členských států Evropské unie a dalšími subjekty (ubytovacími zařízeními, půjčovnami, apod.) považováno za zneplatnění občanského průkazu, popřípadě jeho poškození.

Při společném cestování občanů mladších 15 let v rámci Evropské unie s rodičem, v jehož občanském průkazu jsou zapsáni, mohou vzniknout problémy, neboť namísto data narození a pohlaví se u zápisu dítěte uvádí pouze rodné číslo, které je pro cizí státní orgány nesrozumitelné (vyjma Slovenské republiky).

Od 1. března 2008 bude možné opětovně zapisovat děti (občany mladší 10 let) do cestovního dokladu rodiče, a to na základě novely zákona o cestovních dokladech. Zápisy v cestovních dokladech rodičů o dětech do 15 let provedené do konce srpna roku 2006, zůstávají v platnosti.

Vstupem České republiky do schengenského prostoru došlo ke zrušení kontrol na vnitřních hranicích, včetně kontrol cestovních dokladů občanů České republiky. Vnitřními hranicemi se rozumí hranice mezi státy patřícími do schengenského prostoru. V případě

⁴⁷ Ministerstvo vnitra – Podmínky pro cestování občanů po vstupu České republiky do schengenského prostoru [online]. < http://www.mv.cz/zpravy/2008/osc_schengen.html >, [cit. 2008-03-23]

České republiky to jsou hranice se všemi sousedními státy, protože společně s Českou republikou vstoupily do schengenského prostoru i Polsko a Slovenská republika.

Dne 21. 12. 2007 byly zrušeny kontroly na pozemních hranicích (v této souvislosti dojde ke zrušení pozemních hraničních přechodů - silničních nebo železničních) a 30. 3. 2008 budou zrušeny kontroly na mezinárodních letištích, pokud se bude jednat o let do státu patřícího do schengenského prostoru. Je třeba zdůraznit, že se jedná o hraniční kontroly na letištích, standardní bezpečnostní kontroly budou samozřejmě prováděny nadále.

V důsledku zrušení kontrol na pozemních hranicích přestanou být využívány nejen silniční a železniční přechody, ale i přechody malého pohraničního styku a přechody na turistických stezkách protínajících státní hranice. Příslušné mezinárodní smlouvy, na základě kterých byla tato místa pro překračování státních hranic zřízena, nebudou prováděny.

Nebudou se provádět smlouvy o malém pohraničním styku se Spolkovou republikou Německo a Polskou republikou a smlouvy o překračování státních hranic na turistických stezkách. Státní hranice České republiky se sousedními státy bude proto možné překračovat na libovolných místech. Pokud se jedná o území chráněná podle právních předpisů o ochraně přírody a krajiny, bude možné překračovat státní hranice jen na vymezených místech.

I po vstupu České republiky do schengenského prostoru se budou vydávat cestovní přílohy podle článku 4 Smlouvy mezi Českou republikou a Polskou republikou občanům mladším 15 let, kteří jsou přihlášení k trvalému pobytu v pásmu malého pohraničního styku.

Vzhledem k tomu, že polská strana při jednání o dalším provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Polskou republikou do současné doby nepotvrdila, že kromě cestovního pasu nebo občanského průkazu lze také cestovní přílohy používat k pobytu na celém území Polska, doporučujeme, aby občané mladší 15 let, kteří jsou držiteli cestovní přílohy, používali k cestování do polského vnitrozemí cestovní pas.

§ 171a Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice⁴⁸

„(1) Kdo pro jiného organizuje nedovolené překročení státní hranice nebo jinému umožní či mu pomáhá nedovoleně překročit státní hranici nebo jinému po nedovoleném překročení státní hranice umožní či mu pomáhá přepravit se přes území republiky nebo takové přepravení organizuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin za úplatu nebo jinou výhodu či prospěch,
- c) spáchá-li takový čin opětovně, nebo
- d) spáchá-li takový čin v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny a za úplatu nebo jinou výhodu či prospěch,
- b) vydá-li takovým činem jiného v nebezpečí smrti,
- c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo jiný zvlášť závažný následek,
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,
- e) spáchá-li takový čin se zbraní, nebo
- f) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt,
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu,
- c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, nebo
- d) spáchá-li takový čin jako voják za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.“

⁴⁸ Zákon č.140/1961Sb.,trestní zákon – část druhá[online].

< http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/cast2h3.aspx>. [2008-03-25]

„Od loňského 21. prosince do poloviny února bylo vydáno celkem 306 rozhodnutí o správním vyhoštění,“ řekla Právu mluvčí cizinecké policie Kateřina Jirgesová. Mluvčí doplnila, že statistika vyhoštěných cizinců podle státní příslušnosti se teprve zpracovává.

Podle předběžných informací jednotlivých složek cizinecké policie byli po náhodných kontrolách dosud oficiálně vyhoštěni především občané Vietnamu, Ukrajiny, ale i Mongolska. Do únorových statistik se zapsali také dva Američané, které policisté zadrželi začátkem února na Prostějovsku.

O délce vyhoštění rozhoduje prohršek, kterého se cizinci v ČR během svého pobytu dopustili. Sazba je od několik měsíců do deseti let. Ta nejnížší se používá mimo jiné v případech, kdy nemá cizinec zcela v pořádku doklady k pobytu, ta nejvyšší u závažných trestných činů.

„Zákon určuje délku vyhoštění na nula až deset let. To znamená, že při drobných prohršcích nemusí ani k vyhoštění cizince z Česka dojít. Naopak když cizinec vyhoštění nerespektuje a v dohodnuté době ze země nevycestuje, je další trest mnohem přísnější,“ uvedla Jirgesová.

Američané mají problémy

Podle informací Práva byli Američané zadrženi na Prostějovsku vyhoštění za porušení Schengenu z ČR na několik měsíců, respektive rok. Odborníci upozorňují, že jejich případ nemusí být ojedinělý. Pravidla pobytu občanů USA v ČR se totiž od konce loňského roku výrazně zpřísnila. A žijí jich u nás desetitisíce.

„Do 21. prosince u nás mohli na základě nařízení vlády pobývat až tři měsíce. Poté sice museli vycestovat, ale toto vycestování mohlo trvat třeba i jediný den a směřovat do některé sousední země. Po návratu mohl jejich pobyt pokračovat další tři měsíce a tak pořád dokola,“ popsal Robert Solich z oddělení koordinace schengenské spolupráce ministerstva vnitra. Díky výhodám mohli Američané v ČR legálně a v klidu bez víza pobývat roky. V Schengenu ale platí pravidlo, podle nějž bezvívzoví cizinci – tedy například Američané – mohou pobývat na území členských států dohromady maximálně tři měsíce během šesti měsíců.

„Doba pobytu na území všech členských států se sčítá, a zároveň zde existuje šestiměsíční doba, během níž nelze pobývat na území dohromady déle než tři měsíce. Pro delší pobyt je třeba mít dlouhodobé vízum nebo povolení k pobytu,“ shrnul Solich. Foto popis| Strážníci městské policie v únoru hlídali staveniště obchodního komplexu v centru Mostu, kde počátkem února cizinecká policie a zaměstnanci úřadu práce kontrolovali pracovníky.“⁴⁹

⁴⁹ Za porušení Schengenu bylo už z ČR vyhoštěno 306 lidí[online].

< <http://www.novinky.cz/clanek/133408-za-porueni-schengenu-bylo-uz-z-cr-vyhosteno-306-lidi.html>>. [2008-02-18]

Jak vypadá pohraničí čtvrt roku po vstupu do Schengenu?⁵⁰

„Liberecký kraj - Větší podnikatelský ruch, jednodušší spolupráce obcí a záchranářů, ale i více krádeží aut, řádění vandalů a příliv nelegálních běženců. Takový je první účet za čtvrt roku Česka v Schengenském prostoru, kdy z hranic zmizely policejní kontroly.

„Nedá se říci, že by se něco změnilo zásadně, ale něco přece je trochu jinak a ne vždycky k lepšímu,“ říkají lidé kolem česko-německo-polské hranice.

To, že není všechno stoprocentní, konstatovali i ministři vnitra všech tří zemí, kteří se minulý týden sešli v německé Žitavě, v sousedství Hrádku nad Nisou.

„Němci si stěžovali například na to, že se jim začala více ztrácet auta, hlavně ve Zhořelci a Žitavě. Podle nich to dělají gangy z Polska a Česka,“ říká místostarosta Hrádku nad Nisou Josef Horinka, který se jednání účastnil. Češi zase upozorňovali na řádění mladých vandalů z Polska a Německa, kteří se přicházejí přes hranici do Česka levně opít a pak likvidují, co se jim postaví do cesty, například lavičky, odpadkové koše nebo stromky u cesty. Polákům zase vadí to, že jim z Německa proudí přes hranici nelegální odpad.

„S vandalismem máme i my v Hrádku svoje zkušenosti,“ posteskl si Horinka. „Před časem nám například ulámali nedávno vysázené stromky v aleji podél silnice, vedoucí k hranici.“

Podle něj se opilci nedají uhlídat. „Dříve museli přes přechod buď v Hrádku nebo v Hartavě, dnes mohou jít prakticky všude, kde to jde. Lesem, po kolejích nebo třeba přes plot, takže chytit je není možné,“ doplnil. Podle Horinky, stejně jako podle starostů dalších obcí při hranici, se jednoznačně zvýšil pohyb lidí, a to jak ze strany podnikatelů, tak i těch, kteří proudí za prací do sousedního státu.

„Podnikatelé si pochvalují, že všechno je rychlejší, že už nemusejí nikde lovit doklady a čekat fronty nebo objíždět na nejbližší přechod,“ popsal Horinka. „Firmy mají zase jednodušší dovoz lidí na práci.“

Ministři se na žitavském setkání domlouvali na společných kontrolách a na častějších namátkových kontrolách kolem hranic. **V souvislosti s otevřením hranic se objevil nový fenomén: běženci. Jejich počty se znásobily hned několikrát.**

⁵⁰ PROKOPOVÁ, Milada. Pohraničí: čilejší ruch i vandalové : Jak vypadá pohraničí čtvrt roku po vstupu do Schengenu?. *Mladá fronta DNES : Kraj Liberecký*. 7.4.2008, roč. XIX, č. 81, s. 1. a 3.

Na nelegální cizince se zaměřují hlavně bývalí pohraničníci. Kontrolují bary, restaurace, herny i ubytovny v pohraničí. „Jen za letošní leden bylo předvedeno téměř pět desítek osob bez dokladů,“ říká severočeská mluvčí cizinecké policie Eva Jaklová.

„Vloni to bylo za stejnou dobu necelá polovina. Mezi zajištěnými osobami byli Rusové, Vietnamci, ale i Turci, Ukrajinci a Mongolci,“ upřesnila Jaklová.

Severočeští policisté navíc převzali od německých kolegů lidi, kteří se pokoušeli neúspěšně dostat z Česka do Německa. „Letos v lednu jich bylo víc než třikrát tolik než vloni ve stejném měsíci,“ doplnila. Podle ní ale běženci nepředstavují zatím žádnou hrozbu pro lidi u hranice.

Z Německa hlásí víc vloupání Němci ale mají jiné zkušenosti právě v souvislosti s nárůstem počtu ukradených aut a vloupání.

„Němečtí policisté nám nyní hlásí více případů vloupání, například do domů nebo třeba do autosalonů,“ říká pracovník společného česko-německého centra v Petrovicích. V řadě případů to dělají známé firmy, které dříve loupily v Česku, teď se přesunuly i do Saska. „To platí například i pro zloděje kovů, kteří si rozšířili pole působnosti a jezdí za německou hranici krást poklopy od kanálů, nebo jiné kovové předměty, které pak převážejí do českých sběrů, protože prodat kovový šrot je v Německu dost složité.“

U Hrádku na Nisou však čeští policisté kolem hranice moc vidět nejsou. „Poláky a Němce vídám u hranic častěji,“ konstatuje Horinka. „Víc českých policistů bychom tu právě v souvislosti s vandaly uvítali.“

Podle něj si český Hrádek, německá Žitava a polská Bogatynia svůj „Schengen“ zařídily již dříve. Už řadu let spolupracují, pořádají společné akce a vzájemně si pomáhají, například při živelných pohromách, požárech, ale například i při sledování pohybu podezřelých lidí. „Díky Schengenu se to dost zjednodušilo,“ poznamenal hrádecký místostarosta. Zlepšení spolupráce s vesnicemi za hranicí si pochvalují i další starostové, například z Frýdlantska. Někteří však mají pro Schengen své ale. Samotní obyvatelé kolem hranic však žádné velké změny nepozorují.

„Tady je po Schengenu život stejný,“ odpovídá dvaadevadesátiletý Karel Jíra z Oldřichova na Hranici, který žije přímo na česko-polské „čáře“ už šest desítek let a pamatuje ještě ostnaté dráty na cestě přes svým domem. „Poláci se báli nás a my zase jich, protože kdybychom tam šli, hned by nás policie zatkla a poslala stavět Varšavu, jak se tehdy říkalo,“ vypráví Jíra. Podle něj se věci zásadně změnily až po pádu komunismu. „Začali jsme se víc navštěvovat a chodit společně do hospody a teď je to úplně volné,“ poznamenal Jíra. Problém je v tom, že spousta mladých Poláků z vesnice utekla a zbourali tu

domy, teď se to pomalu mění. Mladí se sem začínají vracet,“ doplnil Jíra. Větší pohyb lidí zaznamenali v Novém Městě pod Smrkem, u česko-polské hranice na Frýdlantsku.

„Z Polska k nám určitě jezdí víc lidí než dřív, pocítily to hlavně restaurace,“ říká novoměstský starosta Pavel Smutný. „Po letech se tu ztratilo jedno auto, množí se případy vykrádání chat, ale kdo to dělá, nevíme,“ dodal.

Podle Smutného je výhodou Schengenu větší možnost spolupráce se sousedními polskými obcemi Swieradów-Zdrój a Mirsk. „Uzavřeli jsme partnerské smlouvy a společně vytvořili projekt na prevenci rizik. Týkají se například zásahů hasičů.“ V Novém Městě má také vzniknout společné krizové centrum. Na rozdíl od jiných starostů si Smutný pochvaluje, že Nové Město na Schengenu vydělalo více policistů.

„Už dlouho žádáme, aby nám zvýšili počty policistů, ale pořád neúspěšně. Díky Schengenu se to podařilo,“ říká Smutný.

Spolupráci s hasiči z polské Lešné hodnotí kladně například i starosta Radek Haloun z Horní Řasnice. Podle něj se po vstupu do Schengenu rozhodně zvýšil pohyb lidí přes zdejší bývalý přechod v Srbské.

„Nedá se ale zatím říci, že by se tu něco ztratilo, nebo že by někoho vykradli,“ doplnil Haloun.

Nárůst kriminality zaznamenali v posledních měsících v Heřmanicích na Frýdlantsku u polské hranice. „Zatímco vloni jsme měli jen dva případy krádeží, letos už osm. Nedá se ale říci, že by to dělali Poláci,“ říká starosta Vladimír Stříbrný.

Nepořádek po Polácích. Co však Heřmanickým vadí, je nepořádek, který hlavně mladí Poláci po sobě nechávají, když chodí do vesnice popíjet alkohol. „Odhazují kolem sebe plechovky od piva, nedopalky cigaret i papíry a na to jsme my, jako Obec roku 2006, obzvlášť hákliví,“ míní starosta. „Na druhou stranu polští štamgasti, kteří k nám už chodí léta, ty mladé krotí.“ Podle Stříbrného spolu ale jinak Poláci a Češi vycházejí dobře.

„Chodí k nám pěšky na výlety a na zábavy jezdí na kole, na sklářské trhy a další akce, a to podporujeme,“ poznamenal starosta. „Proto také nechceme rozhodně povolit, aby silnice z Polska k nám byla průjezdná i pro auta. Chceme ji nechat je pro pěší a pro cyklisty.“ V souvislosti s otevřením hranic se objevil nový fenomén: běženci. Jejich počty se znásobily hned několikrát.“

„Během roku 2004 útvary Policie ČR registrovaly v souvislosti s nelegální migrací na území ČR 27 391 osob, z toho 10 695 osob v kategorii nelegální migrace přes státní hranice ČR a 16 696 cizinců v kategorii nelegální migrace-porušování pobytového režimu. V obou kategoriích byl zaznamenán meziroční pokles zjištěných osob, přibližně o 20 %.

Lze konstatovat, že pro cizince z kategorie nelegální migrace-porušování pobytového režimu je ČR zpravidla cílovou zemí, na jejímž území se zdržují, hledají si zaměstnání, začleňují se do již existujících komunit svých krajanů. Pokud setrvávají na území ČR nad rámec povoleného pobytu, bez cestovních dokladů, bez pracovního povolení a možnosti legální obživy, jejich pobyt často doprovází neoprávněný výkon výdělečné činnosti i páčání trestné činnosti. Shodně jako v minulosti i v roce 2004 drtivou většinu mezi cizinci odhalenými při porušování pobytového režimu tvořili občané Ukrajinci, byli zjišťováni při kontrolních akcích ve vnitrozemí i při odbavovacím procesu na hraničních přechodech při výjezdu z ČR.

Pro cizince z kategorie nelegální migrace přes státní hranice ČR je charakteristické, že ČR využívají jako tranzitní území k cestě do západní Evropy a světa často, i s využitím azylové procedury. Statistiky v roce 2004 odrážejí změny související se vstupem ČR do EU, podle státní příslušnosti dominovali občané Ruska a Číny.

Pro běžence z Číny zůstala ČR typicky tranzitní zemí. Meziročně se snížil počet Číňanů, kteří byli zjištěni při nelegálním přechodu státních hranic ČR, k jejich transportu přes území ČR však nadále docházelo. Převaděčské organizace využívaly skutečnosti, že po zrušení celních kontrol na hraničních přechodech s okolními státy se snížila pravděpodobnost odhalení osob, které byly převáženy v nákladových prostorech kamionů, užitkových vozidel i v zavazadlových prostorech osobních vozidel.

Běženci z Ruska, zejména z oblasti Čečenska, tvořili v prvních čtyřech měsících roku 2004 značnou část z celkového počtu osob, které byly zjištěny při nelegální migraci přes státní hranice ČR. K nelegální migraci přes území ČR využívali azylovou proceduru. Po vstupu do EU získala ČR mimo jiné možnost uplatňovat vůči těmto cizincům tzv. Dublinskou konvenci, Nařízení Rady (ES) č. 343/2003, podle níž mohou být žadatelé o azyl vráceni z hraničních přechodů, pokud přijíždějí z jiné členské země EU. V posledním čtvrtletí roku 2004 opět nabývá problematika využívání azylu k nelegální migraci na významu.

Významným fenoménem roku 2004 byl nárůst používání cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů při nelegálním přechodu státních hranic ČR. Zejména po

1. 5. 2004 došlo k rozšíření možností osob, které doklady zneužívají, i těch, které jim doklady obstarávají. Především občané Ukrajiny a Moldavska využívali zjednodušeného odbavování na hraničních přechodech pro občany členských států EU a používali doklady těchto zemí, zejména pak Polska a Litvy.⁵¹

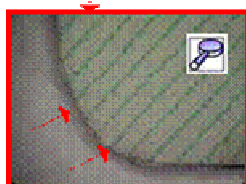
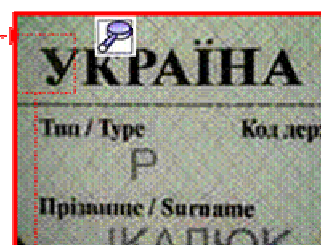
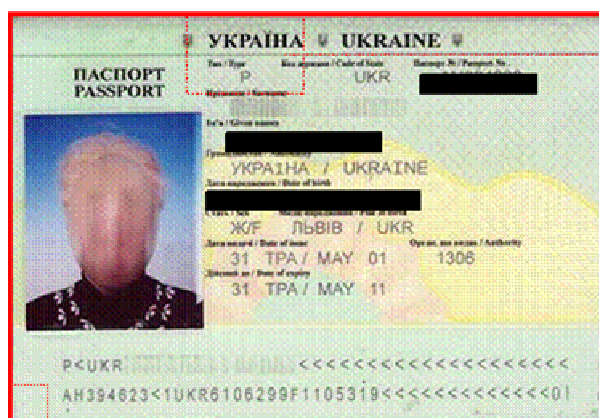
⁵¹ *Statistiky migrace*[online].

<http://www.mvcr.cz/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_policie.html>. [2008-03-30]

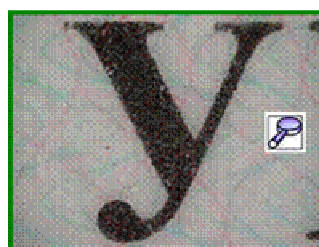
Pozměněný cestovní pas Ukrajiny

Pozměněný cestovní pas Ukrajiny byl zjištěn při kontrole v červnu 2007. Cestovní doklad předložila občanka Ukrajiny

Identifikační strana nacházející se na přední předšádce dokladu je vyhotovena na inkoustové tiskárně, kdy byl použit obyčejný papír s vysokou luminescencí v oblasti UV světla. Na ID straně v oblasti strojově čitelné zóny byl zjištěn nestandardní strojově čitelný tisk, který neodpovídá nastavené normě OCR-B V a strojově čtecí zóně nesouhlasí kontrolní číslice
Padělané desky dokladu. Zlatotisk na deskách není vyhotoven ražbou
K zajištění celé ID strany včetně fotografie byl použit padělek ochranné fólie
Na straně 22 je legálně vydáno vízum ČR č. DC 388197 vydané na muže, ve kterém byla odstraněna personifikace a nahrazena novými údaji totožné v padělané ID straně CD. Tyto údaje vytvořeny propisováním.

Viditelné stopy po nepřesném ořezání ID strany a padělané fólie

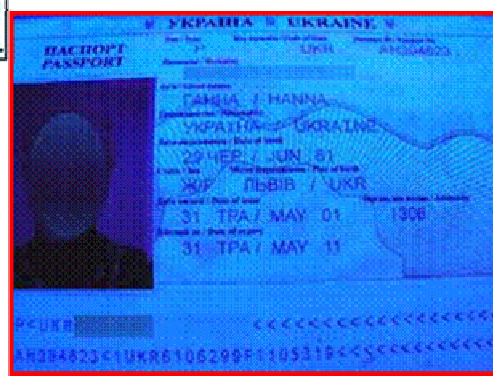

Detail originál tisku UKR Pasu

Detail padělané ID strany – složeno z bodů - inkoustová tiskárna -

Originál ID strany s nízkou luminescencí papíru v UV světle

Padělaná ID strana s vysokou luminescencí papíru v UV světle. Chybní jstící prvky v oblasti UV světla

Zdroj: Policie ČR

Potvrzení o oprávněnosti pobytu cizince na území ČR za účelem sňatku – Padělek

Skupina dokumentace a šetření TČ Chomutov v rámci svých šetření zajistila do dnešní doby 14.9. 2007 čtyři případy, kdy občané VNM předložili za účelem sňatku příslušnému úřadu výše uvedenou písemnost.

Rozlišovací znaky: ① a ② absence umístění zabezpečovacích prvků v otisku razítka ③ rozdílnost tvaru štítu uprostřed otisku razítka.

Obrázek 1
padělek zajištěné
písemnosti ve zmenšené

Obrázek 2 - Otisk razítka na zajištěné písemnosti
(zvětšeno)

Obrázek 3 - Otisk originálního razítka
(zvětšeno)

